

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

11 mei 2017

WETSONTWERP

**houdende vereenvoudiging, harmonisering,
informatisering en modernisering
van bepalingen van burgerlijk recht en
van burgerlijk procesrecht alsook
van het notariaat, en houdende
diverse bepalingen inzake justitie**

**ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE
NR. 61.214/2/3 VAN 28 APRIL 2017**

Zie:

Doc 54 **2259/ (2016/2017):**
001: Wetsontwerp.
002: Bijlage.
003 en 004: Amendementen.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

11 mai 2017

PROJET DE LOI

**portant simplification, harmonisation,
informatisation et modernisation de
dispositions de droit civil et
de procédure civile ainsi
que du notariat, et portant
diverses mesures en matière de justice**

**AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT
N° 61.214/2/3 DU 28 AVRIL 2017**

Voir:

Doc 54 **2259/ (2016/2017):**
001: Projet de loi.
002: Annexe.
003 et 004: Amendements.

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GO!	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Vuye&Wouters	:	Vuye&Wouters

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:	Abréviations dans la numérotation des publications:
DOC 54 0000/000: Parlementair document van de 54 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 54 0000/000: Document parlementaire de la 54 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA: Questions et Réponses écrites
CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag	CRIV: Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV: Beknopt Verslag	CRABV: Compte Rendu Analytique
CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)	CRIV: Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN: Plenum	PLEN: Séance plénière
COM: Commissievergadering	COM: Réunion de commission
MOT: Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)	MOT: Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers	Publications officielles éditées par la Chambre des représentants
Bestellingen: Natieplein 2 1008 Brussel Tel. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.dekamer.be e-mail : publicaties@dekamer.be	Commandes: Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.lachambre.be courriel : publicaties@lachambre.be
De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier	Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

Op 24 maart 2017 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over amendementen bij het wetsontwerp “houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie” (*Parl.St. Kamer 2016-17, nr. 54-2259/003*).

De amendementen nrs. 12, 21 tot 26, 29 tot 40, 54, 62, 67 tot 69, 71 tot 73, 78, 91 tot 94 en 97 tot 99 zijn door de tweede kamer onderzocht op 24 april 2017. De kamer was samengesteld uit Pierre Vandernoot, kamervoorzitter, Luc Detroux en Wanda Vogel, staatsraden, Christian Behrendt en Jacques Englebert, assessoren, en Bernadette Vigneron, griffier.

De verslagen zijn uitgebracht door Xavier Delgrange, eerste auditeur-afdelingshoofd, en Pauline Lagasse, adjunct-auditeur.

De amendementen nrs. 1, 13, 27, 28, 41 tot 61, 63 tot 65, 79 tot 90, 95, 96, 100 tot 102 en 110 zijn door de derde kamer onderzocht op 18 april 2017. De kamer was samengesteld uit Jo Baert, kamervoorzitter, Jan Smets en Jeroen Van Nieuwenhove, staatsraden, Jan Velaers en Bruno Peeters, assessoren, en Annemie Goossens, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Frédéric Vanneste, auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 28 april 2017.

*

Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

VOORAFGAANDE OPMERKINGEN

1. De om advies voorgelegde amendementen worden elk afzonderlijk onderzocht, zonder bij dat onderzoek de samenhang tussen de verschillende amendementen of groepen ervan te betrekken.

2. De Raad van State, afdeling Wetgeving, verleent, behoudens in geval van wijziging van de juridische context, in de regel geen nieuw advies over bepalingen die reeds eerder zijn onderzocht of die zijn gewijzigd ten gevolge van in eerdere adviezen gemaakte opmerkingen.

¹ Aangezien het om amendementen bij een wetsontwerp gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

Le 24 mars 2017, le Conseil d’État, section de législation, a été invité par le Président de la Chambre des représentants à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, sur des amendements au projet de loi “portant simplification, harmonisation, informatisation et modernisation de dispositions de droit civil et de procédure civile ainsi que du notariat, et portant diverses mesures en matière de justice” (*Doc.Parl., Chambre, 2016-17, n° 54-2259/003*).

Les amendements n°s 12, 21 à 26, 29 à 40, 54, 62, 67 à 69, 71 à 73, 78, 91 à 94 et 97 à 99 ont été examinés par la deuxième chambre le 24 avril 2017. La chambre était composée de Pierre Vandernoot, président de chambre, Luc Detroux et Wanda Vogel, conseillers d’état, Christian Behrendt et Jacques Englebert, assessesurs, et Bernadette Vigneron, greffier.

Les rapports ont été présentés par Xavier Delgrange, premier auditeur chef de section, et Pauline Lagasse, auditeur adjoint.

Les amendements n°s 1, 13, 27, 28, 41 à 61, 63 à 65, 79 à 90, 95, 96, 100 à 102 et 110 ont été examinés par la troisième chambre le 18 avril 2017. La chambre était composée de Jo Baert, président de chambre, Jan Smets et Jeroen Van Nieuwenhove, conseillers d’État, Jan Velaers et Bruno Peeters, assessesurs, et Annemie Goossens, greffier.

Le rapport a été présenté par Frédéric Vanneste, auditeur.

L’avis, dont le texte suit, a été donné le 28 avril 2017.

*

En application de l’article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d’État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l’auteur de l’acte, le fondement juridique¹ et l’accomplissement des formalités prescrites.

*

OBSERVATIONS PRÉALABLES

1. Chaque amendement soumis pour avis est examiné distinctement, sans égard à la connexité entre les différents amendements ou groupes d’amendements.

2. Sauf en cas de modification du contexte juridique, le Conseil d’État, section de législation, ne donne en principe pas de nouvel avis sur des dispositions qui ont déjà été examinées précédemment ou qui ont été modifiées à la suite d’observations formulées dans des avis précédents.

¹ S’agissant d’amendements à un projet de loi, on entend par “fondement juridique” la conformité avec les normes supérieures.

In dit geval heeft de Raad van State advies verleend over het voorontwerp van wet dat heeft geleid tot het ontwerp waarop de om advies voorgelegde amendementen slaan,² over een voorstel van wet dat intussen is overgenomen in dat ontwerp,³ en over amendement nr. 14 bij het wetsvoorstel “tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering om de strijd tegen het terrorisme te bevorderen”.⁴

In zoverre de om advies voorgelegde amendementen een herneming zijn van bepalingen die voorkomen in het reeds om advies voorgelegde wetsontwerp, wetsvoorstel of amendement, of ermee louter gevolg wordt gegeven aan opmerkingen van de Raad van State, afdeling Wetgeving, over dat ontwerp, dat voorstel of dat amendement, kan om de voormelde reden ermee worden volstaan te verwijzen naar die adviezen.

ONDERZOEK VAN DE AMENDEMENTEN

Amendement nr. 1

In de Franse tekst van de aan het ontworpen artikel 259bis/9, § 1, vijfde lid, van het Gerechtelijk Wetboek (artikel 233 van het te amenderen wetsontwerp) toe te voegen zin schrijve men “magistrat” in plaats van “magistrats”.

Amendementen nrs. 12, 68 en 69

1. Het voorontwerp van wet “houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie”, waarover de Raad van State op 28 september 2016 advies 59.944/2-3 gegeven heeft,⁵ en dat vervolgens als ontwerp bij de Kamer van volksvertegenwoordigers is neergelegd,⁶ welk ontwerp aanleiding heeft gegeven tot de voorliggende amendementen, strekte ertoe, meer bepaald de artikelen 143 en 144 ervan, de voorwaarden te wijzigen waaronder tegen een bij verstek gewezen vonnis verzet kan worden aangetekend, teneinde de mogelijkheid om dat gewone rechtsmiddel aan te wenden te beperken.

Artikel 143 beoogde de opheffing van artikel 1039, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek en artikel 144 strekte ertoe in artikel 1047 van het Gerechtelijk Wetboek de volgende wijzigingen aan te brengen:

“1° het eerste lid wordt vervangen als volgt:

² Zie adv.RvS. 59.944/2-3 van 28 september 2016 over een voorontwerp van wet “houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie”, *Parl.St. Kamer* 2016-17, nr. 54-2259/001, 343-404.

³ Zie adv.RvS 60.253/3 van 18 november 2016 over een voorstel van wet “betreffende het casuoverleg tussen dragers van een beroepsgeheim”, *Parl.St. Kamer* 2015-16, nr. 54-1910/002.

⁴ Zie adv.RvS 61.052/3 van 28 maart 2017, *Parl.St. Kamer* 2016-17, nr. 54-2050/012.

⁵ *Parl.St. Kamer* 2016-17, nr. 54-2259/001, 343 e.v.

⁶ *Ibid.*, blz. 343 e.v.

En l’espèce, le Conseil d’État a donné un avis sur l’avant-projet de loi devenu le projet sur lequel portent les amendements soumis pour avis², sur une proposition de loi qui a dans l’intervalle été intégrée dans ce projet³, et sur l’amendement n° 14 à la proposition de loi “modifiant le Code d’instruction criminelle en vue de promouvoir la lutte contre le terrorisme”⁴.

Dans la mesure où les amendements soumis pour avis reproduisent des dispositions figurant dans le projet de loi, la proposition de loi ou l’amendement déjà soumis pour avis, ou donnent simplement suite aux observations que le Conseil d’État, section de législation, a formulées sur ce projet, cette proposition ou cet amendement, il peut suffire, pour le motif précité, de renvoyer à ces avis.

EXAMEN DES AMENDEMENTS

Amendement n° 1

Dans le texte français de la phrase à ajouter à l’article 259bis/9, § 1er, alinéa 5, du Code judiciaire (article 233 du projet de loi à amender), on écrira “magistrat” au lieu de “magistrats”.

Amendements n°s 12, 68 et 69

1. L’avant-projet de loi “portant simplification, harmonisation, informatisation et modernisation de dispositions de droit civil et de procédure civile ainsi que du notariat, et portant diverses mesures en matière de justice”, dont le projet déposé à la Chambre des représentants⁵ fait l’objet des amendements à l’examen et sur lequel le Conseil d’État a donné le 28 septembre 2016 l’avis n° 59.944/2-3⁶, tendait en ses articles 143 et 144 à modifier les conditions dans lesquelles l’opposition à un jugement prononcé par défaut peut être introduite, en vue de restreindre la possibilité d’introduire cette voie de recours ordinaire.

L’article 143 envisageait d’abroger l’article 1039, alinéa 2, du Code judiciaire et l’article 144 tendait à modifier comme suit l’article 1047 du Code judiciaire:

“1° l’alinéa 1er est remplacé par ce qui suit:

² Voir l’avis C.E. 59.944/2-3 du 28 septembre 2016 sur un avant-projet de loi “portant simplification, harmonisation, informatisation et modernisation de dispositions de droit civil et de procédure civile ainsi que du notariat, et portant diverses mesures en matière de justice”, *Doc. parl.*, Chambre, 2016-17, n° 54-2259/001, pp. 343-404.

³ Voir l’avis C.E. 60.253/3 du 18 novembre 2016 sur une proposition de loi “relative à la concertation de cas organisée entre dépositaires d’un secret professionnel”, *Doc. Parl.*, Chambre, 2015-16, n° 54-1910/002.

⁴ Voir l’avis C.E. 61.052/3 du 28 mars 2017, *Doc. parl.*, Chambre, 2016-17, n° 54/2050/012.

⁵ *Doc. parl.*, Chambre, 2016-2017, n° 54-2259/001.

⁶ *Ibid.*, pp. 343 et s.

“Onverminderd de bij de wet bepaalde uitzonderingen kan tegen ieder verstekvonnis verzet worden gedaan, op voorwaarde dat de verzetdoende partij aantoonde dat omstandigheden buiten haar wil haar redelijkerwijze hebben belet of, indien de dagvaarding aan de persoon werd betekend, het haar onmogelijk hebben gemaakt te verschijnen.”

2° aan het artikel wordt een lid toegevoegd dat luidt als volgt:

“In de omstandigheden bedoeld in het eerste lid, stuit de akte van verzet de termijn om hoger beroep aan te tekenen tegen het in eerste aanleg gewezen verstekvonnis. Niettemin kan het hoger beroep niet worden toegelaten in alle gevallen waarin het verzet ontvankelijk wordt verklaard.”

De Raad van State verwijst naar de bezwaren die hij in zijn voornoemde advies geformuleerd heeft tegen die voorgestelde beperking van de toegang tot verzet, en naar zijn suggestie die luidt als volgt:

“Indien de bedoeling van de steller van het voorontwerp er daadwerkelijk in bestaat de mogelijkheden om verzet aan te tekenen te beperken, blijkt de suggestie naar luid waarvan verstek niet aanvaard wordt wanneer hoger beroep mogelijk is,⁷ daaraan op passende wijze te beantwoorden, zonder dat het recht om een gewoon rechtsmiddel aan te wenden al te zeer wordt beperkt.”

De steller van het voorontwerp stond klaarblijkelijk open voor die bezwaren en voor de gedane suggestie,⁸ die ze ingevoegd heeft in het ontwerp zoals het bij het parlement ingediend is. Artikel 150 van het ontwerp bepaalt immers dat verzet – zo dit gewone rechtsmiddel openstaat – alleen mogelijk is tegen “verstekvonnis[sen] [die] in laatste aanleg [zijn] gewezen”, zonder dat andere beperkingen opgelegd worden aan het recht om verzet aan te tekenen.

In amendement nr. 12 wordt voorgesteld om terug te komen op de keuze van de steller van het ontwerp door in de tekst opnieuw de idee in te voeren dat tegen elk verstekvonnis, en niet alleen tegen die welke niet appellabel zijn, verzet zou moeten kunnen worden aangetekend, maar dan wel op voorwaarde dat de eiser in verzet gewag kan maken “van overmacht of van een wettige reden van verschoning” ter rechtvaardiging van zijn afwezigheid bij de procedure die geleid heeft tot de bij verstek uitgesproken beslissing.

⁷ Voetnoot 33 van het geciteerde advies: Die suggestie uit de rechtsleer die *supra*, met name in opmerking nr. 1, is vermeld, is gedaan door Georges de Leval, Jacques van Compennolle en Frédéric Georges, *op. cit.*

⁸ “De Raad van State besluit dat wanneer het doel van de maatregel erin bestaat de mogelijkheid van verzet te beperken, het er naar uitziet dat de suggestie om verzet tegen een appellabel verstekvonnis uit te sluiten daaraan op adequate wijze tegemoet komt zonder het recht om ten minste een gewoon rechtsmiddel aan te wenden op overdreven wijze te beperken. Gezien de pertinentie van die opmerkingen wordt die suggestie gevolgd” (memorie van toelichting, *Parl. St.* Kamer 2016-17, nr. 54-2259/001, 118).

“Sauf les exceptions prévues par la loi, tout jugement par défaut peut être frappé d’opposition, à condition que la partie qui fait opposition démontre que des circonstances indépendantes de sa volonté l’ont raisonnablement empêchée ou, si la citation a été signifiée à la personne, l’ont mise dans l’impossibilité de comparaître”.

2° l’article est complété par un alinéa rédigé comme suit:

“Dans les circonstances visées au premier alinéa, l’acte d’opposition interrompt le délai pour interjeter appel du jugement rendu par défaut en premier ressort. Toutefois, dans tous les cas où l’opposition est déclarée recevable, l’appel ne peut être admis”.

Le Conseil d’État renvoie aux critiques formulées dans son avis précité à l’égard de cette proposition de restriction d’accès à l’opposition, et à sa suggestion selon laquelle,

“[s]i le but de l’auteur de l’avant-projet est effectivement de réduire les possibilités de faire opposition, il apparaît que la suggestion selon laquelle le défaut ne serait pas admis en cas de possibilité d’un appel⁷ rencontrerait de manière adéquate le but poursuivi sans restreindre de façon trop significative le droit d’introduire au moins un recours ordinaire”.

L’auteur de l’avant-projet a manifestement été sensible à ces critiques et à la suggestion formulée⁸, en l’insérant dans le projet tel que déposé au Parlement. L’article 150 du projet prévoit en effet que seuls les jugements rendus “par défaut en dernier ressort” peuvent être frappés d’opposition lorsque ce recours ordinaire est ouvert, sans apporter d’autres restrictions au droit de faire opposition.

L’amendement n° 12 propose de revenir sur le choix de l’auteur du projet en réintroduisant dans le texte l’idée que l’opposition devrait pouvoir être introduite contre tout jugement rendu par défaut et non seulement ceux qui ne sont pas susceptibles d’appel, mais à condition que l’opposant puisse faire état “d’un cas de force majeure ou d’une excuse légitime” pour justifier son absence dans le cadre de la procédure ayant donné lieu à la décision prononcée par défaut.

⁷ Note de bas de page 33 de l’avis cité: Cette suggestion doctrinale, évoquée plus haut, notamment dans l’observation n° 1, a été formulée par Georges de Leval, Jacques Van Compennolle et Frédéric Georges, *op. cit.*

⁸ “Le Conseil d’État conclut que, si le but est effectivement de réduire les possibilités de faire opposition, il apparaît que la suggestion selon laquelle le défaut ne serait pas admis en cas de possibilité d’un appel rencontrerait de manière adéquate le but poursuivi sans restreindre de façon trop significative le droit d’introduire au moins un recours ordinaire. Au vu de la pertinence de ces observations, la suggestion est suivie” (exposé des motifs, *Doc. parl.*, Chambre, 2016-2017, n° 54-2259/001, p. 118).

De amendementen nr. 68 en 69 strekken ertoe de wijzigingen die aangebracht zijn met betrekking tot de toegang tot verzet, zonder meer op te heffen en dus de huidige stand van zaken te handhaven.

Het staat niet aan de Raad van State om zich uit te spreken over de opportuniteitskeuze die de wetgever zal maken met betrekking tot de hem aldus geboden keuzemogelijkheid, indien hij de voorwaarden voor toegang tot het gewone rechtsmiddel dat het verzet is, daadwerkelijk wil beperken ofwel door te eisen dat de eiser in verzet zijn afwezigheid kan rechtvaardigen, ofwel door het verzet, ongeacht de redenen van het verstek, te beperken tot de verstekvonnissen die in laatste aanleg geweest zijn en die bijgevolg niet appellabel zijn.

2.1. Amendement nr. 12 geeft echter aanleiding tot de volgende opmerkingen.

2.2. Het de Raad van State niet duidelijk waarom in de bepaling onder 1° van het voorgestelde zesde lid van artikel 1047 van het Gerechtelijk Wetboek gepreciseerd wordt dat het geval bedoeld wordt waarin de eiser in verzet “persoonlijk of in de persoon van een advocaat verschijnt”. Integendeel, een dergelijke precisering zou twijfel kunnen doen ontstaan over de toepassing van de nieuwe regel wanneer de eiser in verzet niet vertegenwoordigd wordt door een advocaat, maar door een van de mogelijke vertegenwoordigers bedoeld in artikel 728 van het Gerechtelijk Wetboek. De woorden “persoonlijk of in de persoon van een advocaat” moeten worden weggelaten.

2.3. In tegenstelling tot het in het voorontwerp van wet gesuggereerde voorstel tot wijziging van artikel 1047 van het Gerechtelijk Wetboek maakt de tekst van het amendement geen onderscheid naargelang de gedinginleidende dagvaarding al dan niet aan de betrokkene in persoon betekend is. Het enige criterium dat in het amendement ter beperking van het recht om verzet aan te tekenen in aanmerking genomen wordt, is dat moet vaststaan dat de eiser in verzet “kennis heeft gehad van de” oorspronkelijke “dagvaarding”.

Die kennisneming zal steeds vaststaan in geval van betekening aan de persoon,⁹ maar dreigt te leiden tot eindeloze debatten wanneer de betekening op een andere wijze gebeurd is.

2.4. Voorts wordt het begrip “omstandigheden buiten [de] wil” van de niet-verschenen partij die haar “redelijkerwijze hebben belet” te verschijnen, dat oorspronkelijk opgenomen was in de tekst van het voorontwerp van wet, in het amendement vervangen door het begrip “wettige reden van verschoning” zonder dat uitgemaakt kan worden of die begrippen al dan niet verschillende werkelijkheden dekken.

⁹ Of in geval van verstek van de eiser. .

Les amendements n°s 68 et 69 visent à supprimer purement et simplement les modifications apportées à l'accès à l'opposition et donc à maintenir la situation actuelle.

Il n'appartient pas au Conseil d'État de se prononcer sur le choix qui sera fait par le législateur, en opportunité, sur l'option qui lui est ainsi offerte, s'il entend effectivement réduire les conditions d'accès à la voie de recours ordinaire qu'est l'opposition, soit en exigeant que l'opposant puisse justifier son absence, soit en limitant l'opposition, quelles que soient les raisons du défaut, aux seules décisions qui ont été rendues par défaut en dernier ressort et qui ne sont dès lors pas susceptibles d'appel.

2.1. L'amendement n° 12 appelle toutefois les observations suivantes.

2.2. Au 1° de l'alinéa 6 proposé de l'article 1047 du Code judiciaire, le Conseil d'État n'aperçoit pas l'utilité de préciser que l'hypothèse visée est celle où l'opposant “comparaît en personne ou par avocat”. Au contraire, une telle précision pourrait faire naître un doute quant à l'application de la règle nouvelle lorsque l'opposant n'est pas représenté par un avocat mais par un des représentants possible visé à l'article 728 du Code judiciaire. Les mots “en personne ou par avocat” seront supprimés.

2.3. À l'inverse de la suggestion de modification de l'article 1047 du Code judiciaire proposée dans l'avant-projet de loi, le texte de l'amendement ne distingue pas l'hypothèse selon que la citation introductive de l'instance par défaut avait été ou non signifiée à personne. Le seul critère retenu par l'amendement pour restreindre le droit d'accès à l'opposition est qu'il doit être établi que l'opposant “a eu connaissance de la citation” originaire.

Cette connaissance sera toujours acquise en cas de signification à personne⁹, mais risque de susciter d'interminables débats dans les autres hypothèses de signification.

2.4. Par ailleurs, la notion figurant initialement dans le texte de l'avant-projet de loi, de “circonstances indépendantes de [la] volonté” de la partie défaillante qui “l'ont raisonnablement empêchée” de comparaître est remplacée dans l'amendement par celle d’“excuse légitime”, sans qu'il puisse être déterminé si ces notions recouvrent ou non des réalités différentes.

⁹ Ou dans l'hypothèse du défaut du demandeur.

De steller van het amendement verantwoordt die keuze enkel met de verklaring dat “[d]e eenvormigheid van de criteria in het burgerlijk procesrecht en in het strafprocesrecht (...) de rechtszekerheid (...) zeer ten goede [zou] komen.”¹⁰

Die verantwoording lijkt ontoereikend te zijn.

In de eerste plaats is er een wezenlijk verschil tussen een burgerlijk proces en een strafproces wat betreft de rechten die in het geding zijn en de doeleinden die worden nagestreefd, waardoor er op zich geen reden is om de regels van het burgerlijke procesrecht af te stemmen op die van het strafprocesrecht. Daarom ook zijn die twee soorten procedures steeds geregeld geweest in twee verschillende wetboeken, d.i. thans het Gerechtelijk Wetboek en het Wetboek van Strafvordering. Het verschil in regeling is vooral terug te vinden in de veroordeling bij verstek van een partij en in haar recht om tegen die veroordeling verzet aan te tekenen. De voorwaarden waaronder een vonnis kan worden geveld bij verstek en de gevolgen ervan voor de rechten van de partij die niet ter terechtzitting is verschenen, zijn geenszins vergelijkbaar naargelang het gaat om een rechtszaak over burgerlijke rechten en verplichtingen dan wel om een rechtszaak over de gegrondheid van strafvervolgning.¹¹

In de tweede plaats kunnen noch het begrip “omstandigheden buiten [de] wil” van de niet-verschenen partij die haar “redelijkerwijze hebben belet” te verschijnen, noch het bij het amendement voorgestelde begrip “wettige reden van verschoning” beletten dat, nog voordat het onderzoek omtrent de grond van de zaak gevoerd wordt, een proces binnen het proces ontstaat teneinde te bepalen of het verzet al dan niet ontvankelijk zal zijn. Het gebruikte criterium “wettige reden

L’auteur de l’amendement justifie ce choix uniquement en estimant qu’“il serait bon d’uniformiser les critères dans le droit de la procédure civile et le droit de la procédure pénale”¹⁰.

Cette justification semble insuffisante.

D’une part, les droits en cause et les finalités poursuivies par le procès civil et le procès pénal, étant par essence différents, il ne se justifie pas en soi que les règles de la procédure civile soient alignées sur celles de la procédure pénale. C’est pourquoi ces deux types de procédures ont toujours été régies par deux codes distincts, à savoir actuellement le Code judiciaire et le Code d’instruction criminelle. La différence de réglementation se constate particulièrement en ce qui concerne la condamnation d’une partie par défaut et son droit de faire opposition à cette condamnation. Les conditions dans lesquelles le défaut peut être pris et les conséquences de celui-ci sur les droits de la partie défaillante ne sont en rien comparables selon qu’il s’agit d’un procès portant sur des droits et obligations de caractère civil ou sur le bien-fondé d’accusations en matière pénale¹¹.

D’autre part, pas plus la notion de “circonstances indépendantes de [la] volonté” de la partie défaillante qui “l’ont raisonnablement empêchée” de comparaître, que celle proposée par l’amendement d’“excuse légitime”, ne sont de nature à éviter que se noue un procès dans le procès, préalable à l’examen du fond, ayant pour objet de déterminer si l’opposition sera ou non recevable. Or, le critère retenu d’“excuse légitime”, confirmé par l’affirmation dans le texte proposé qu’il reste

¹⁰ Aldus wordt impliciet verwezen naar de tekst van artikel 187, § 6, 1°, van het Wetboek van Strafvordering, zoals gewijzigd bij de wet van 5 februari 2016 “tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie” (“potpourriwet II” genoemd), die stelt dat het verzet in strafzaken als ongedaan beschouwd wordt “indien de eiser in verzet, wanneer hij persoonlijk of in de persoon van een advocaat verschijnt en vaststaat dat hij kennis heeft gehad van de dagvaarding in de procedure waarin hij verstek heeft laten gaan, geen gewag maakt van overmacht of van een wettige reden van verschoning ter rechtvaardiging van zijn verstek bij de bestreden rechtspleging, waarbij het erkennen van de aangevoerde overmacht of reden overgelaten wordt aan het soevereine oordeel van de rechter.”

¹¹ Er moet overigens worden opgemerkt dat de wijziging van artikel 187, § 6, 1°, van het Wetboek van Strafvordering in de rechtsleer op ernstige bezwaren is gestuit (inzonderheid P. Dhaeyer, “Le régime de l’opposition devant les tribunaux correctionnels et de police”, *J.T.*, 2016, 428 e.v.) en tot uiteenlopende rechtspraak leidt (inzonderheid Corr. Namen, afdeling Namen, 12de kamer, 16 november 2016; Corr. Luik, afdeling Hoei, vak., 1 september 2016, *J.L.M.B.*, 2017, 640 en 641).

¹⁰ Il est ainsi fait implicitement référence au texte de l’article 187, § 6, 1°, du Code d’instruction criminelle, tel que modifié par la loi du 5 février 2016 “modifiant le droit pénal et la procédure pénale et portant des dispositions diverses en matière de justice” (dite loi pot-pourri II) qui énonce que l’opposition, en matière pénale, sera déclarée non avenue “si l’opposant, lorsqu’il comparaît en personne ou par avocat et qu’il est établi qu’il a eu connaissance de la citation dans la procédure dans laquelle il a fait défaut, ne fait pas état d’un cas de force majeure ou d’une excuse légitime justifiant son défaut lors de la procédure attaquée, la reconnaissance de la force majeure ou de l’excuse invoquées restant soumise à l’appréciation souveraine du juge”.

¹¹ Il convient par ailleurs de relever que la modification de l’article 187, § 6, 1°, du Code d’instruction criminelle a fait l’objet de sérieuses réserves en doctrine (not. P. Dhaeyer, “Le régime de l’opposition devant les tribunaux correctionnels et de police”, *J.T.*, 2016, pp. 428 et s.) et suscite de la jurisprudence contrastée (not. Corr. Namur, division Namur, 12ème chambre, 16 novembre 2016; Corr. Liège, division Huy, vac., 1er septembre 2016, *J.L.M.B.*, 2017, pp. 640 et 641).

van verschoning”, dat verderop in het tekstvoorstel bevestigd wordt door de bepaling dat de erkenning ervan “overgelaten wordt aan het soevereine oordeel van de rechter”,¹² is evenwel te vaag om met een minimale rechtszekerheid te kunnen vaststellen wanneer een verzet al dan niet ontvankelijk zal zijn.

2.5. Het amendement strekt er tevens toe het huidige artikel 1049 van het Gerechtelijk Wetboek op te heffen. Dat artikel luidt als volgt: “Wanneer de eiser in verzet een tweede maal verstek laat gaan, is een nieuw verzet niet meer ontvankelijk.” In het amendement wordt echter niet voorgesteld om af te stappen van het algemeen erkende beginsel volgens hetwelk “verzet na verzet is uitgesloten”, maar wel om het onder te brengen in het voorgestelde artikel 1047, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek in een redactie die evenwel minder duidelijk is dan die van het huidige artikel 1049.

Het lijkt bijgevolg aangewezen om noch artikel 1047, zesde lid, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek zoals dat wordt voorgesteld in amendement nr. 12, A/, noch het artikel dat wordt voorgesteld in hetzelfde amendement, B/ op te nemen.

Amendement nr. 13

Amendement nr. 13 strekt ertoe het toepassingsgebied van het ontworpen artikel 458ter, § 1, tweede lid, van het Strafwetboek (artikel 285 van het te amenderen wetsontwerp), waarin wordt bepaald dat er geen misdrijf is wanneer door het beroepsgeheim beschermde informatie wordt uitgewisseld in het raam van het erin omschreven overleg, uit te breiden tot overleg dat wordt georganiseerd met het oog op de “bescherming tegen terroristische misdrijven”.

De draagwijdte van die uitbreiding zou beter tot uiting kunnen worden gebracht: zo kan worden gespecificeerd dat, zoals blijkt uit de toelichting bij het amendement, met “terroristische misdrijven” wordt verwezen naar de misdrijven bedoeld in titel Iter van boek II van het Strafwetboek. Wanneer ook informatie die strekt tot het voorkomen van zulke misdrijven onder het toepassingsgebied van het amendement valt, dient dat uitdrukkelijk te worden aangegeven en dient eventueel te worden verduidelijkt in welke mate dat het geval is.

Amendementen nrs. 21 tot 26

1. In de amendementen nrs. 21 tot 26, die ertoe strekken in het ontwerp nieuwe artikelen 153/1 tot 153/6 in te voegen, wordt voorgesteld om de gevolgen van de cassatiearresten op twee belangrijke punten te wijzigen.

2. Vooreerst wordt in die amendementen het Hof de mogelijkheid geboden een cassatie zonder verwijzing uit te spreken (amendement nr. 22 stelt daartoe voor artikel 1109/1 van het Gerechtelijk Wetboek aan te vullen). Indien het openbaar

¹² Zie in dezelfde zin advies 57.792/1/V, gegeven op 23 september 2015 over een voorontwerp dat geleid heeft tot de wet van 5 februari 2016 “tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie”, opmerking 62 gemaakt bij artikel 82 (*Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, 293).

soumis “à l’appréciation souveraine du juge”¹², est trop vague pour permettre de déterminer, avec un minimum de sécurité juridique, quand une opposition sera ou non recevable.

2.5. L’amendement tend également à abroger l’article 1049 actuel du Code judiciaire, qui énonce que “La partie opposante qui se laisse juger une seconde fois par défaut n’est plus admise à formuler une nouvelle opposition”. L’amendement ne suggère toutefois pas d’abandonner le principe bien admis selon lequel “opposition sur opposition ne vaut”, mais de le déplacer au 2° de l’article 1047 du Code judiciaire proposé, dans une rédaction qui paraît toutefois moins claire que celle de l’article 1049 actuel.

Il conviendrait donc de ne retenir ni le 2° de l’article 1047, alinéa 6, du Code judiciaire proposé par l’amendement n° 12, point A/, ni le point B/ du même amendement.

Amendement n° 13

L’amendement n° 13 vise à étendre le champ d’application de l’article 458ter, § 1er, alinéa 2, en projet, du Code pénal (article 285 du projet de loi à amender), qui dispose qu’il n’y a pas d’infraction lorsque des informations protégées par le secret professionnel sont échangées dans le cadre de la concertation qui y est définie, à la concertation organisée en vue de la protection “contre les infractions terroristes”.

La portée de cette extension pourrait être mieux exprimée: ainsi, il peut être précisé que, comme il ressort du commentaire de l’amendement, les “infractions terroristes” font référence aux infractions visées au titre Iter du livre II du Code pénal. Lorsque des informations tendant à prévenir pareilles infractions relèvent également du champ d’application de l’amendement, il y a lieu de l’indiquer explicitement et il convient éventuellement de préciser dans quelle mesure tel est le cas.

Amendements n°s 21 à 26

1. Les amendements n°s 21 à 26, tendant à insérer dans le projet des nouveaux articles 153/1 à 153/6, proposent de modifier les effets des arrêts de cassation sur deux points importants.

2. Premièrement, ces amendements envisagent de permettre à la Cour de prononcer une cassation sans renvoi (amendement n° 22 proposant de compléter l’article 1109/1 du Code judiciaire). Si le ministère public n’a pas relevé cette

¹² Voir dans le même sens l’avis n° 57.792/1/V donné le 23 septembre 2015 sur l’avant-projet devenu la loi du 5 février 2016 ‘modifiant le droit pénal et la procédure pénale et portant des dispositions diverses en matière de justice’, observation n° 62 formulée sur l’article 82 (*Doc. parl.*, Chambre, 2015-2016, n° 54-1418/001, p. 293).

ministerie in zijn schriftelijke conclusie niet gewezen heeft op die mogelijkheid om een cassatie zonder verwijzing uit te spreken, moet het Hof de zaak eerst verdagen naar een latere terechtzitting om de partijen daaromtrent te horen (amendement nr. 21 waarin voorgesteld wordt om artikel 1097, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek aan te vullen). De stellers van het amendement preciseren dat een cassatie zonder verwijzing uitgesproken wordt “indien er “in de zaak zelf” niets meer te beslissen valt.”

Ook wordt bepaald dat, ingeval cassatie wordt uitgesproken met verwijzing, de zaak verwezen kan worden naar hetzelfde gerecht, maar anders samengesteld (amendement nr. 23 waarin voorgesteld wordt artikel 1110 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen). Met die wijziging wordt de rechtspraak van het Hof van Cassatie op dat punt bevestigd.

3. Vervolgens strekken de amendementen ertoe gezag van gewijsde te verlenen aan de arresten van het Hof van Cassatie die met verwijzing uitgesproken worden, en wordt daarin gepreciseerd dat het gerecht waarnaar de zaak verwezen is zich moet voegen naar het arrest van het Hof van Cassatie betreffende het door dat Hof beslechte rechtspunt (amendement nr. 23 waarin voorgesteld wordt artikel 1110 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen¹³).

Bij de huidige stand van het recht werd dat gezag van gewijsde enkel erkend wanneer na een cassatie de tweede beslissing bestreden werd met dezelfde middelen als die van het eerste cassatieberoep. In dat geval werd de zaak voor de verenigde kamers van het Hof van Cassatie gebracht en was het tweede arrest op dat punt bindend voor de rechter naar wie de zaak verwezen was. Die mogelijkheid om twee keer in cassatie te gaan wordt afgeschaft.

Indien de beslissing van het gerecht waarnaar de zaak verwezen is in overeenstemming is met het cassatiearrest, kan daartegen bijgevolg geen cassatieberoep meer ingesteld worden (amendementen nrs. 23 tot 25 waarin voorgesteld wordt om artikel 1110 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen en om de artikelen 1119 en 1120 van het Gerechtelijk Wetboek op te heffen).

4. In lijn met de voorgestelde wijzigingen wordt ten slotte in de amendementen nrs. 24 en 25 voorgesteld de huidige artikelen 1119 en 1120 van het Gerechtelijk Wetboek, die betrekking hadden op de procedure in geval van een tweede cassatieberoep in dezelfde zaak over hetzelfde rechtspunt, op te heffen, en wordt in amendement nr. 26 voorgesteld artikel 1121 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen. De minister van Justitie zal alleen nog op de hoogte gebracht worden van de cassatiearresten die gewezen zijn naar aanleiding van cassatieberoepen van het openbaar ministerie ingesteld in het belang van de wet, en niet meer van de arresten uitgesproken in een tweede cassatieberoep in dezelfde zaak, aangezien deze laatste arresten niet langer meer gewezen zullen worden (amendement nr. 26).

¹³ In de amendementen nrs. 27 en 28 wordt voorgesteld om een gelijkaardig gezag van gewijsde te verlenen aan de cassatiearresten in strafzaken.

possibilité de cassation sans renvoi dans ses conclusions écrites, la Cour doit préalablement remettre la cause à une audience ultérieure pour entendre les parties à ce sujet (amendement n° 21 proposant de compléter l'article 1097, alinéa 3, du Code judiciaire). Les auteurs de l'amendement précisent que la cassation a lieu sans renvoi “si quant au fond de l'affaire il n'y a plus rien à décider”.

Il est également prévu qu'en cas de cassation avec renvoi, le renvoi peut avoir lieu devant la même juridiction autrement composée (amendement n° 23 proposant de modifier l'article 1110 du Code judiciaire). Cette modification consacre la jurisprudence de la Cour de cassation sur ce point.

3. Ensuite, les amendements tendent à attribuer une autorité de chose jugée aux arrêts de la Cour de cassation prononcés avec renvoi, en précisant que la juridiction de renvoi doit se conformer à l'arrêt de cassation sur le point de droit qui a été jugé par la Cour de cassation (amendement n° 23 proposant de modifier l'article 1110 du Code judiciaire¹³).

En l'état actuel du droit, cette autorité de chose jugée n'était reconnue que lorsqu'après une cassation, la deuxième décision était attaquée par les mêmes moyens que ceux du premier pourvoi. Dans ce cas, la cause était portée devant les chambres réunies de la Cour de cassation et son deuxième arrêt sur ce point liait le juge de renvoi. Ce double pourvoi est supprimé.

Par voie de conséquence, la décision de la juridiction de renvoi conforme à l'arrêt de cassation n'est plus elle-même susceptible de cassation (amendements n°s 23 à 25 proposant de modifier l'article 1110 du Code judiciaire et d'abroger les articles 1119 et 1120 du Code judiciaire).

4. Enfin, dans la logique des modifications proposées, les amendements n°s 24 et 25 tendent à abroger les actuels articles 1119 et 1120 du Code judiciaire qui concernaient la procédure en cas de seconde cassation dans la même cause sur le même point de droit, et l'amendement n° 26 propose de modifier l'article 1121 du Code judiciaire. Le ministre de la Justice ne sera plus informé des arrêts de deuxième cassation dans la même affaire puisque de tels arrêts ne seront plus prononcés, mais seulement des arrêts de cassation qui ont été rendus sur des pourvois du ministère public dans l'intérêt de la loi (amendement n° 26).

¹³ Les amendements n°s 27 et 28 proposent d'attribuer une autorité de chose jugée similaire aux arrêts de cassation en matière pénale.

5. Bij deze amendementen zijn geen opmerkingen te maken.

Amendement nr. 28

Amendement nr. 28 strekt tot wijziging van artikel 435 van het Wetboek van Strafvordering opdat de arresten van het Hof van Cassatie onmiddellijk bindend zouden zijn voor het lagere rechtcollege waarnaar de zaak na cassatie is verwezen. Een tweede cassatievoorziening op grond van hetzelfde middel zou derhalve worden uitgesloten.

Het amendement heeft als gevolg dat artikel 440 van het Wetboek van Strafvordering dient te worden opgeheven, wat het voorwerp is van amendement nr. 73.

Voor het overige wordt verwezen naar de opmerkingen bij de amendementen nrs. 21 tot 26.

Amendement nr. 32

1. Amendement nr. 32 voorziet in de vernumming van de huidige paragraaf 2 van artikel 52 van de wet van 16 maart 1803 "op het notarisambt" (hierna "de wet van 16 maart 1803" genoemd). Dat is strijdig met de klassieke wetgevingstechnische regels.

De huidige nummering van de paragrafen moet worden behouden en aan de paragrafen die zouden worden ingevoegd tussen de huidige paragraaf 1 en de huidige paragraaf 2, moeten de nummers "§ 1/1" en "§ 1/2" toegekend worden.¹⁴ Voor het overige moeten aan de drie nieuwe paragrafen die ingevoegd worden na paragraaf 2, de nummers "§ 3", "§ 4" en "§ 5" toegekend worden.

Met deze opmerking moet ook rekening worden gehouden wat de amendementen nrs. 29 en 35 betreft.

2. De versie van artikel 177, § 3, 2°, van het wetsontwerp, zoals die voortvloeit uit amendement nr. 32, voorziet in de opheffing van het laatste lid van het huidige artikel 52, § 2, van de wet van 16 maart 1803.

In de bespreking van die bepaling wordt het volgende gepreciseerd: "Behalve een vernumming van § 2 in § 4 in artikel 52, wordt er aan de tekst met betrekking tot het verzoek tot associatie met een kandidaat-notaris niets gewijzigd. Het laatste lid van deze paragraaf wordt een nieuwe paragraaf."

Die commentaar stemt evenwel niet overeen met de wijziging die aangebracht wordt bij de versie van artikel 177, § 3, 2°, van het wetsvoorstel, zoals die voortvloeit uit amendement nr. 32. Naast het feit dat die bepaling preciseert dat het

¹⁴ Beginselen van de wetgevingstechniek – Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten, www.raadvst-consetat.be, tab "Wetgevingstechniek", aanbevelingen 123 en 125.

5. Ces amendements n'appellent aucune observation.

Amendement n° 28

L'amendement n° 28 vise à modifier l'article 435 du Code d'instruction criminelle afin que les arrêts rendus par la Cour de cassation soient immédiatement obligatoires pour la juridiction inférieure devant laquelle l'affaire est renvoyée après cassation. Un second pourvoi en cassation fondé sur le même moyen serait dès lors exclu.

L'amendement a pour effet que l'article 440 du Code d'instruction criminelle doit être abrogé, abrogation qui fait l'objet de l'amendement n° 73.

Pour le surplus, il est renvoyé aux observations formulées au sujet des amendements n°s 21 à 26.

Amendement n° 32

1. L'amendement n° 32 prévoit la renumérotation de l'actuel paragraphe 2 de l'article 52 de la loi du 16 mars 1803 "contenant organisation du notariat" (ci-après: "la loi du 16 mars 1803"). Une telle pratique est contraire aux règles classiques de légistique.

La numérotation actuelle des paragraphes doit être maintenue et les paragraphes qui seraient insérés entre l'actuel paragraphe 1er et l'actuel paragraphe 2 doivent être numérotés en tant que "§ 1er/1" et "§ 1er/2"¹⁴. Du reste, les trois nouveaux paragraphes insérés après le paragraphe 2 seront numérotés en tant que "§ 3", "§ 4" et "§ 5".

Cette observation sera également prise en considération dans le cadre de la prise en considération des amendements n°s 29 et 35.

2. L'article 177, § 3, 2°, du projet de loi, dans sa version résultant de l'amendement n° 32, prévoit la suppression du dernier alinéa de l'actuel article 52, § 2, de la loi du 16 mars 1803.

Le commentaire de cette disposition précise qu'"exception faite d'une renumérotation du § 2 en § 5 à l'article 52, rien n'est modifié au texte en ce qui concerne la requête d'association avec un candidat-notaire. Le dernier alinéa de ce paragraphe devient un nouveau paragraphe".

Ce commentaire ne correspond cependant pas à la modification envisagée par l'article 177, § 3, 2°, du projet de loi dans sa version résultant de l'amendement n° 32. Outre le fait que cette disposition précise que l'actuel article 52,

¹⁴ *Principes de technique législative – Guide de rédaction des textes législatifs et réglementaires*, www.raadvst-consetat.be, onglet "Technique législative", recommandations n°s 123 et 125.

huidige artikel 52, § 2, artikel 52, § 4 zou worden, wordt het laatste lid van die paragraaf opgeheven en niet omgezet in een nieuwe paragraaf.

Terwille van de rechtszekerheid moet die onduidelijkheid tijdens de parlementaire voorbereiding weggewerkt worden.

Amendement nr. 33

Amendement nr. 33 strekt tot wijziging van de aanduiding van de bepalingen onder b), c) en e), van artikel 53, § 4, van de wet van 16 maart 1803. Deze werkwijze is in strijd met de gebruikelijke regels van de wetgevingstechniek. Hoewel sommige bepalingen van die paragraaf 4 opgeheven worden, moet de aanduiding van de bepalingen onder b), c) en e) behouden blijven.¹⁵

Amendement nr. 35

Uit artikel 198, tweede lid, van het ontwerp blijkt dat het ontworpen artikel 52, §§ 1, 2 en 3, van de wet van 16 maart 1803, zoals het gewijzigd wordt bij amendement nr. 32,¹⁶ van toepassing is op de associatie die, na de inwerkingtreding van de ontworpen wet, uitgebreid wordt met een notaris met een andere standplaats, “doch enkel voor wat betreft het behoud van een antenne op de standplaats van deze laatste”.

Naar aanleiding van een vraag betreffende het waarom van die beperking heeft de gemachtigde geen enkele nadere uitleg gegeven.

Het is de afdeling Wetgeving niet duidelijk waarom de andere regels van het ontworpen artikel 52, §§ 1, 2 en 3, van de wet van 16 maart 1803, zoals het gewijzigd wordt bij amendement nr. 32,¹⁷ niet eveneens van toepassing zouden zijn op de associaties die, na de inwerkingtreding van de ontworpen wet, uitgebreid worden met een notaris met een andere standplaats.

Bijgevolg behoort de reden van die beperking verduidelijkt te worden of anderszins behoort het dispositief dienovereenkomstig herzien te worden.

Amendement nr. 37

Het ontworpen artikel 35bis, § 2, tweede lid, tweede zin, van de wet van 16 maart 1803 is overbodig, voor zover daarin bepaald wordt dat “[e]n weigering wordt beschouwd als een bestuurshandeling en (...) als dusdanig gemotiveerd [moet] worden”. Het begrip bestuurshandeling wordt op autonome wijze beoordeeld in het licht van de in de rechtspraak naar

¹⁵ Beginselen van de wetgevingstechniek – Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten, www.raadvst-consetat.be, tab “Wetgevingstechniek”, aanbevelingen 123 en 125.

¹⁶ Onverminderd de opmerking die gemaakt is met betrekking tot amendement nr. 32.

¹⁷ Onverminderd de opmerking die gemaakt is met betrekking tot amendement nr. 32.

§ 2 deviendrait l’article 52, § 4 (et non pas § 5), le dernier alinéa de ce paragraphe est supprimé et non pas transformé en un nouveau paragraphe.

Dans un souci de sécurité juridique, cette imprécision sera corrigée au cours des travaux préparatoires.

Amendement n° 33

L’amendement n° 33 prévoit une nouvelle désignation des lettres b), c) et e), de l’article 53, § 4, de la loi du 16 mars 1803. Une telle pratique est contraire aux règles classiques de légistique. Nonobstant l’abrogation de certaines lettres de cette disposition, les lettres b), c) et e) doivent être maintenues¹⁵.

Amendement n° 35

Il résulte de l’article 198, alinéa 2, du projet que l’article 52, §§ 1er, 2 et 3, en projet de la loi du 16 mars 1803 tel que modifié par l’amendement n° 32¹⁶, s’applique à l’association qui, après l’entrée en vigueur de la loi en projet, est élargie à un notaire d’une résidence différente de celle des autres associés “mais uniquement en ce qui concerne le maintien d’une antenne à la résidence de ce dernier”.

Interrogé sur la raison de cette restriction, le délégué n’a fourni aucune précision.

La section de législation n’aperçoit pas les raisons pour lesquelles les autres règles de l’article 52, §§ 1er, 2 et 3, en projet de la loi du 16 mars 1803, tel que modifié par l’amendement n° 32¹⁷, ne seraient pas également applicables aux associations qui, après l’entrée en vigueur de la loi en projet, sont élargies à un notaire d’une résidence différente de celles des autres associés.

Par conséquent, il convient d’expliciter la raison de cette restriction ou, à défaut, de revoir le dispositif en conséquence.

Amendement n° 37

L’article 35bis, § 2, alinéa 2, seconde phrase, en projet de la loi du 16 mars 1803, en ce qu’il précise qu’“un refus est considéré comme un acte administratif et doit être motivé comme tel”, est inutile. La notion d’acte administratif est appréciée de manière autonome, au regard des critères dégagés par la jurisprudence. En l’espèce, le refus d’un certificat d’aptitude

¹⁵ *Principes de technique législative – Guide de rédaction des textes législatifs et réglementaires*, www.raadvst-consetat.be, onglet “Technique législative”, recommandations n°s 123 et 125.

¹⁶ Sans préjudice de l’observation formulée sous l’amendement n° 32.

¹⁷ Sans préjudice de l’observation formulée sous l’amendement n° 32.

voren geschoven criteria. *In casu* is de weigering van een bekwaamheidscertificaat een eenzijdige rechtshandeling waarbij de rechten van de aanvrager van een dergelijk certificaat definitief aangetast worden, zodat het vanzelf spreekt dat die weigering een bestuurshandeling is.

Voor zover daarmee bedoeld wordt op de verplichting tot formele motivering van die weigeringsbeslissingen, is artikel 35*bis*, § 2, tweede lid, bovendien overbodig en misleidend. Die bepaling is overbodig omdat een dergelijke beslissing onder de toepassing valt van de wet van 29 juli 1991 “betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen” en de verplichting tot formele motivering van de beslissingen reeds uit die wet voortvloeit. Ze is misleidend omdat daarmee de indruk wordt gewekt dat de verplichting tot formele motivering niet bestaat indien zulks niet uitdrukkelijk voorgeschreven wordt in de wet van 16 maart 1803.

In het ontworpen artikel 35*bis*, § 2, tweede lid, van de wet van 16 maart 1803 moet de zin “Een weigering wordt beschouwd als een bestuurshandeling en moet als dusdanig gemotiveerd worden” bijgevolg geschrapt worden.

Amendement nr. 41

1. Luidens het voorgestelde artikel 66, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek kan de minister van Justitie (lees: de minister bevoegd voor justitie) onder de erin opgenomen voorwaarden en na raadpleging van de erin vermelde instanties bepalen dat een vrederechter, met overeenkomstige toepassing van de regels van de territoriale bevoegdheid, zittingen houdt in een voormalige, opgeheven zittingsplaats (beter: zetel) van een kanton. In het voorgestelde artikel 66, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek worden de procedurele regels bepaald die gelden wanneer van die mogelijkheid gebruik is gemaakt. Bij die bepalingen kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt.

2. De in het voorgestelde artikel 66, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde bevoegdheid dient te worden opgedragen aan de Koning, en niet aan de minister bevoegd voor justitie. De wetgever vermag zich immers in beginsel niet te mengen in de organisatie van de uitvoerende macht, die overeenkomstig artikel 37 van de Grondwet bij de Koning berust. Het komt derhalve hem, en niet de wetgever, toe om delegaties aan ministers te verlenen, in acht genomen de grenzen waarbinnen dergelijke subdelegaties mogelijk zijn.

3. De vraag rijst of het niet raadzaam is, wanneer wordt voorgenomen gebruik te maken van de in het aan te nemen artikel 66, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek opgenomen mogelijkheid, ook het advies in te winnen van de procureur des Konings, gelet op zijn opdracht om te waken over de regelmatigheid van de dienst van de hoven en rechtbanken (artikel 140 van het Gerechtelijk Wetboek) en van de hoofdgriffier, gelet op de organisatorische gevolgen van de aan te nemen maatregel.

4. Luidens de laatste zin van het voorgestelde artikel 66, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek geldt de mogelijkheid om zittingen te houden op de plaats van een vroegere zetel voor de duur van de gebruiksovereenkomst die wordt gesloten met de

est un acte unilatéral portant définitivement atteinte aux droits du demandeur d’un tel certificat, de telle sorte qu’il va de soi qu’il s’agit là d’un acte administratif.

En outre, dans la mesure où il vise l’obligation de motivation formelle de ces décisions de refus, l’article 35*bis*, § 2, alinéa 2, est à la fois superflu et ambigu. Il est superflu parce qu’une telle décision tombe dans le champ d’application de la loi du 29 juillet 1991 “relative à la motivation formelle des actes administratifs” et que l’obligation de motivation formelle des décisions découle déjà de cette loi. Il est ambigu parce qu’il donne l’impression que l’obligation de motivation formelle n’existe pas si elle n’est pas expressément prescrite par la loi du 16 mars 1803.

Par conséquent, à l’article 35*bis*, § 2, alinéa 2, en projet de la loi du 16 mars 1803, la phrase “un refus est considéré comme un acte administratif et doit être motivé comme tel” sera omise.

Amendement n° 41

1. Selon l’article 66, § 2, proposé, du Code judiciaire, le ministre de la Justice (lire: le ministre qui a la Justice dans ses attributions) peut arrêter, dans les conditions qui y sont énumérées et après consultation des instances qui y sont mentionnées, qu’un juge de paix, moyennant application par analogie des règles relatives à la compétence territoriale, peut tenir des audiences dans un ancien lieu d’audience (mieux: siège) supprimé d’un canton. L’article 66, § 3, proposé, du Code judiciaire fixe les règles de procédure qui s’appliquent lorsqu’il est fait usage de cette possibilité. Les observations suivantes peuvent être formulées au sujet de ces dispositions.

2. Le pouvoir visé à l’article 66, § 2, proposé, du Code judiciaire doit être attribué au Roi, et non pas au ministre qui a la Justice dans ses attributions. En effet, le législateur ne peut en principe s’immiscer dans l’organisation du pouvoir exécutif qui, conformément à l’article 37 de la Constitution, appartient au Roi. Il revient dès lors à ce dernier, et non au législateur, d’accorder des délégations aux ministres, en tenant compte des limites dans lesquelles ces subdélégations sont possibles.

3. La question se pose de savoir s’il n’est pas indiqué, lorsque l’on envisage de recourir à la possibilité prévue à l’article 66, § 2, à adopter, du Code judiciaire, de recueillir également l’avis du procureur du Roi, compte tenu de son devoir de veiller à la régularité du service des cours et tribunaux (article 140 du Code judiciaire) et du greffier en chef, compte tenu des effets de la mesure à adopter sur le plan organisationnel.

4. La dernière phrase de l’article 66, § 2, proposé, du Code judiciaire énonce que la possibilité de tenir des audiences dans un ancien siège s’applique pour la durée de la convention d’utilisation conclue avec la commune concernée. Cette

betrokken gemeente. Aangezien die gebruiksovereenkomst allicht niet wordt bekendgemaakt, weten de burgers niet voor welke duur de in die bepaling bedoelde mogelijkheid geldt. Die duur zal derhalve moeten worden geëxpliciteerd in het besluit waarbij de mogelijkheid om zittingen te houden in een vroegere zetel wordt ingesteld. Wanneer het gaat om een overeenkomst van onbepaalde duur, zal dat besluit moeten worden opgeheven op de datum waarop deze ophoudt uitwerking te hebben, bijvoorbeeld ten gevolge van een opzegging ervan.

5. De vraag rijst hoe de regel dat het zitting houden in een voormalige zetel "met overeenkomstige toepassing van de regels betreffende de territoriale bevoegdheid" te verenigen valt met de in het voorgestelde artikel 66, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek¹⁸ vervatte regel dat de in het voorgestelde artikel 66, § 2, van dat wetboek bedoelde zittingen¹⁹ plaatsvinden op verzoek van de eiser of "door de verweerder"²⁰. De toepassing van de regels betreffende de territoriale bevoegdheid (waarbij de eiser soms,²¹ maar niet altijd een keuze kan uitoefenen) zal, zo die regels overeenkomstig worden toegepast, immers tot gevolg hebben dat een bepaalde zittingsplaats moet worden gekozen; het is derhalve verwarrend en niet exact om in het voorgestelde artikel 66, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek te bepalen dat de in het voorgestelde artikel 66, § 2, van dat wetboek bedoelde zittingen plaatsvinden "op verzoek van de eiser".

De gemachtigde bevestigde in dit verband dat de eiser effectief (overeenkomstige) toepassing dient te maken van de regels inzake territoriale bevoegdheid, en derhalve die regels bepalend zullen zijn voor het aanwijzen van de zittingsplaats. Hij bevestigde eveneens dat de verweerder, buiten het geval dat hij opwerpt dat de bevoegdheidsregels niet correct zouden zijn toegepast, geen wijziging kan uitlokken van de zittingsplaats waar de zaak dient te worden behandeld.

Het ligt derhalve niet in de bedoeling om, naast de mogelijkheid tot behandeling in de eigenlijke zetel, een louter bijkomende mogelijkheid te creëren om zittingen te laten plaatsvinden op een vroegere zetel wanneer een zaak daar met overeenkomstige toepassing van de regels inzake territoriale bevoegdheid lokaliseerbaar is. De redactie van het voorgestelde artikel 66, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek, waaruit thans het tegendeel zou kunnen worden afgeleid, dient gelet op wat voorafgaat te worden aangepast.

6. De vraag rijst waarom, hoewel wordt bepaald dat de regels betreffende de territoriale bevoegdheid van overeenkomstige toepassing zijn, toch een eigen mechanisme wordt uitgewerkt voor het geval de verweerder de aanwijzing van de territoriaal bevoegde zittingsplaats betwist, en wat de verhouding is tussen de specifieke, in het voorgestelde artikel

convention d'utilisation n'étant sans doute pas publiée, les citoyens ignorent pour quelle durée la possibilité visée dans cette disposition s'applique. Cette durée devra dès lors être précisée dans l'arrêté instaurant la possibilité de tenir des audiences dans un ancien siège. Lorsqu'il s'agit d'une convention à durée indéterminée, cet arrêté devra être abrogé à la date à laquelle celle-ci cesse de produire ses effets, par exemple consécutivement à sa résiliation.

5. La question se pose de savoir comment la règle permettant la tenue d'audiences dans un ancien siège "moyennant application par analogie des règles relatives à la compétence territoriale" peut se concilier avec la règle inscrite à l'article 66, § 3, proposé, du Code judiciaire¹⁸ selon laquelle les audiences¹⁹ visées à l'article 66, § 2, proposé, de ce code sont tenues à la requête du demandeur ou "par le défendeur"²⁰. En effet, l'application des règles relatives à la compétence territoriale (permettant au demandeur d'exercer parfois²¹, mais pas toujours, un choix) aura pour effet, si ces règles sont appliquées par analogie, qu'un lieu d'audience déterminé devra être choisi; énoncer à l'article 66, § 3, proposé, du Code judiciaire que les audiences visées à l'article 66, § 2, proposé, de ce code, sont tenues "à la requête du demandeur" prête dès lors à confusion et n'est pas exact.

Le délégué a confirmé à cet égard que le demandeur doit effectivement appliquer (par analogie) les règles de compétence territoriale et que celles-ci seront dès lors déterminantes pour la désignation du lieu d'audience. Il a également confirmé que le défendeur, hormis le cas où il soulève que les règles de compétence ne seraient pas correctement appliquées, ne peut provoquer une modification du lieu d'audience où l'affaire doit être traitée.

Par conséquent, l'intention n'est pas de créer, à côté de la possibilité de traiter une affaire au siège proprement dit, une simple possibilité supplémentaire d'organiser des audiences dans un ancien siège lorsqu'une affaire y est localisable moyennant application par analogie des règles de compétence territoriale. Il convient d'adapter la rédaction de l'article 66, § 3, proposé, du Code judiciaire, dont on pourrait actuellement déduire le contraire, compte tenu de ce qui précède.

6. La question se pose de savoir pourquoi, même s'il est prévu que les règles relatives à la compétence territoriale s'appliquent par analogie, un mécanisme propre est néanmoins prévu pour le cas où le défendeur conteste la désignation du lieu d'audience territorialement compétent, et quelle est l'articulation entre la procédure spécifique, arrêtée

¹⁸ Die laatste bepaling hoort overigens niet thuis in (het voorgestelde) artikel 66 van het Gerechtelijk Wetboek, maar wel in titel III van het derde deel van het Gerechtelijk Wetboek.

¹⁹ In de Nederlandse tekst van die bepaling wordt naast het woord "zittingen" tevens het woord "terechtzittingen" gehanteerd. Er dient te worden toegezien op een uniforme terminologie. .

²⁰ Die woorden sluiten taalkundig niet aan op wat voorafgaat. Bij de herwerking van het voorgestelde artikel 66, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek dient dit te worden verholpen.

²¹ Zie artikel 624 van het Gerechtelijk Wetboek.

¹⁸ Au demeurant, cette dernière disposition n'est pas à sa place dans l'article 66 (proposé) du Code judiciaire, mais bien dans le titre III de la troisième partie du Code judiciaire.

¹⁹ Outre le mot "zittingen", le texte néerlandais de cette disposition utilise également le mot "terechtzittingen". Il y a lieu de veiller à l'uniformité de la terminologie. .

²⁰ Sur le plan de la correction de la langue, ces mots ne s'accordent pas avec ce qui précède. Il convient d'y remédier lors du remaniement de l'article 66, § 3, proposé, du Code judiciaire.

²¹ Voir l'article 624 du Code judiciaire.

66, § 3, tweede tot vierde lid, van het Gerechtelijk Wetboek uitgewerkte procedure en de gemeenrechtelijke procedure tot beslechting van een bevoegdheids geschil die kan worden aangewend wanneer de – ook territoriale – bevoegdheid van het betrokken vrederecht wordt betwist. Wat dat laatste betreft, ligt het in de rede dat de rechter die over de bevoegdheids exceptie uitspraak doet, in voorkomend geval ook de territoriaal bevoegde zittingsplaats aanwijst, wat wellicht voortvloeit uit het laatste onderdeel van het voorgestelde artikel 66, § 3, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, maar duidelijker tot uiting zou moeten komen.

7. In het voorgestelde artikel 66, § 3, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek schrijve men, onverminderd de vorige opmerking, “of wanneer een exceptie van onbevoegdheid gegrond wordt verklaard, bij de aanwijzing van de bevoegde rechter bedoeld in artikel 855”.

8. Over de mogelijkheid dat de vrederechter ambtshalve het incident zou kunnen uitlokken bedoeld in het voorgestelde artikel 66, § 3, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, verklaarde de gemachtigde wat volgt:

“Zoals gezegd is het de bedoeling dat alle zittingen die vroeger plaatsvonden in een inmiddels opgeheven zetel, alsnog in de betrokken gemeente plaatsvinden indien voor die gemeente een “sous l’arbre” wordt ingericht, en dit met overeenkomstige toepassing van de geldende territoriale bevoegdheidsregels. Aan de hand daarvan wordt dus uitgemakt waar precies de zittingen in een bepaalde zaak zullen plaatsvinden: in de zetel van het vrederecht of “sous l’arbre”.

Wat betreft de regels inzake “eigenlijke” bevoegdheid, met inbegrip van de territoriale bevoegdheid, wordt de toepassing daarvan in de eerste plaats toevertrouwd aan de partijen. Inderdaad, de eiser, die immers de gedinginleidende akte lanceert, dagvaardt voor de rechter die volgens hem zowel materieel als territoriaal bevoegd is. Een verweerder die het daarmee niet eens is, protesteert middels een exceptie van – in dit geval territoriale – onbevoegdheid en vraagt de verwijzing naar de z.i. bevoegde rechter, en daarover wordt dan beslist, het weze door de arrondissementsrechtbank indien de eiser dat vraagt (art. 639, eerste lid), het weze door de rechter bij wie de zaak aanhangig is zelf in de andere gevallen (art. 639, derde lid).

Nu kan het natuurlijk ook voorkomen dat de eiser zich vergist *zonder* dat de verweerder protesteert, en in dat geval moet de rechter *soms* ambtshalve ingrijpen, meer bepaald indien de bedreigde bevoegdheidsregel de openbare orde raakt. Op het stuk van de territoriale bevoegdheid is dat vooralsnog alléén het geval inzake faillissement en gerechtelijke reorganisatie (art. 631), belastingen (art. 632) en beslag en tenuitvoerlegging (art. 633), onafgezien van nog enkele recente nieuwigheden (art. 633*bis* tot 633*novies*), en géén van die bepalingen is vooralsnog relevant voor de vrederechter, bij gebrek aan materiële bevoegdheid op dat stuk. Maar dat neemt niet weg dat dat in de toekomst kan veranderen mocht de wetgever van oordeel zijn dat een bepaalde bijzondere territoriale bevoegdheid niet alleen dwingend recht moet uitmaken – zoals nu alvast het geval is voor de bevoegdheidsregels van de artikelen 627, 628, 629 en 629*bis* – maar ook de openbare orde moet raken, zodat

à l’article 66, § 3, alinéas 2 à 4, proposé, du Code judiciaire et la procédure de droit commun prévue pour la solution d’un litige de compétences susceptible d’être utilisée lorsque la compétence – également territoriale – de la justice de paix concernée est contestée. En ce qui concerne ce dernier point, il est logique que le juge qui statue sur le déclinatoire de compétence désigne, le cas échéant, également le lieu d’audience territorialement compétent, ce qui découle sans doute de la dernière partie de l’article 66, § 3, alinéa 1er, proposé, du Code judiciaire, mais devrait être exprimé avec davantage de clarté.

7. À l’article 66, § 3, alinéa 1er, proposé, du Code judiciaire, on écrira, sans préjudice de l’observation précédente, “ou lorsqu’un déclinatoire de compétence est déclaré fondé, dans la désignation du juge compétent visée à l’article 855”.

8. En ce qui concerne la possibilité que le juge de paix puisse provoquer d’office l’incident visé à l’article 66, § 3, alinéa 2, proposé, du Code judiciaire, le délégué a déclaré ce qui suit:

“Zoals gezegd is het de bedoeling dat alle zittingen die vroeger plaatsvonden in een inmiddels opgeheven zetel, alsnog in de betrokken gemeente plaatsvinden indien voor die gemeente een “sous l’arbre” wordt ingericht, en dit met overeenkomstige toepassing van de geldende territoriale bevoegdheidsregels. Aan de hand daarvan wordt dus uitgemakt waar precies de zittingen in een bepaalde zaak zullen plaatsvinden: in de zetel van het vrederecht of “sous l’arbre”.

Wat betreft de regels inzake “eigenlijke” bevoegdheid, met inbegrip van de territoriale bevoegdheid, wordt de toepassing daarvan in de eerste plaats toevertrouwd aan de partijen. Inderdaad, de eiser, die immers de gedinginleidende akte lanceert, dagvaardt voor de rechter die volgens hem zowel materieel als territoriaal bevoegd is. Een verweerder die het daarmee niet eens is, protesteert middels een exceptie van – in dit geval territoriale – onbevoegdheid en vraagt de verwijzing naar de z.i. bevoegde rechter, en daarover wordt dan beslist, het weze door de arrondissementsrechtbank indien de eiser dat vraagt (art. 639, eerste lid), het weze door de rechter bij wie de zaak aanhangig is zelf in de andere gevallen (art. 639, derde lid).

Nu kan het natuurlijk ook voorkomen dat de eiser zich vergist *zonder* dat de verweerder protesteert, en in dat geval moet de rechter *soms* ambtshalve ingrijpen, meer bepaald indien de bedreigde bevoegdheidsregel de openbare orde raakt. Op het stuk van de territoriale bevoegdheid is dat vooralsnog alléén het geval inzake faillissement en gerechtelijke reorganisatie (art. 631), belastingen (art. 632) en beslag en tenuitvoerlegging (art. 633), onafgezien van nog enkele recente nieuwigheden (art. 633*bis* tot 633*novies*), en géén van die bepalingen is vooralsnog relevant voor de vrederechter, bij gebrek aan materiële bevoegdheid op dat stuk. Maar dat neemt niet weg dat dat in de toekomst kan veranderen mocht de wetgever van oordeel zijn dat een bepaalde bijzondere territoriale bevoegdheid niet alleen dwingend recht moet uitmaken – zoals nu alvast het geval is voor de bevoegdheidsregels van de artikelen 627, 628, 629 en 629*bis* – maar ook de openbare orde moet raken, zodat

de partijen daarvan in geen enkele hypothese nog kunnen afwijken, ook niet meer na het ontstaan van het geschil (zie art. 630, eerste lid). De abstract geformuleerde “overeenkomstige toepasselijkheid” van de territoriale bevoegdheidsregels heeft inzake het ambtshalve voorkomen van de schending van een bevoegdheidsregel die de openbare orde raakt vooralsnog dan ook geen voorwerp, maar zij anticipeert op eventuele toekomstige ontwikkelingen op dat stuk.

Anderzijds moet nu reeds rekening gehouden worden met de toepassing van art. 630, laatste lid, naar luid waarvan de verweerder die niet verschijnt vermoed wordt de bevoegdheid af te wijzen van de rechter voor wie de zaak aanhangig is. Als gevolg daarvan moet de rechter wanneer de verweerder verstek laat gaan zijn territoriale bevoegdheid ambtshalve onderzoeken, ook wanneer zij de openbare orde niet raakt. Weliswaar verwijst art. 630, laatste lid, uitsluitend naar de (dwingende) bevoegdheidsregels van de art. 627, 628, 629 en 629*bis*, maar de uit die bepaling voortvloeiende verplichting wordt door de rechtspraak vooralsnog overeenkomstig de instructies van het Hof van Cassatie (Cass. 13 juni 1985, *RW* 1986-87, 192-193 met als motief “[...] dat de verweerder die niet verschijnt mogelijk niet in staat kan zijn geweest zijn verweermiddelen te doen gelden”) op elke territoriale bevoegdheid toegepast, ook indien zij slechts van aanvullend recht is. Hoedanook geldt die bepaling voor de dwingende bevoegdheidsregels van de artikelen 627, [628], 629 en 629*bis*, zodat in het voorbeeld van het geschil over woninghuur, dat materieel behoort tot de bevoegdheid van de vrederechter (art. 591, 1°), meer bepaald – territoriaal – van de plaats waar het goed gelegen is (art. 629, 1°), ingeval de verweerder – het weze de huurder, het weze de verhuurder – niet komt opdagen, de vrederechter *ambtshalve* moet nagaan, niet alleen of de betrokken woning in zijn kanton gelegen is (wat onontbeerlijk is voor zijn “eigenlijke” territoriale bevoegdheid), maar ook, ingeval hij een “sous l’arbre” bedient, of wel in de juiste zittingsplaats is gedagvaard, het weze “sous l’arbre”, het weze in zijn zetel, naargelang de woning al dan niet in het gebied van de “sous l’arbre” is gelegen.

De “overeenkomstige toepasselijkheid” van de regels van de territoriale bevoegdheid kan dus wel degelijk tot ambtshalve ingrijpen van de vrederechter leiden, ook al gaat het alleen maar over de “sous l’arbre”. Maar dit is nu eenmaal de consequentie van een duidelijke optie: ondanks de afschaffing van een zetel blijven alle zittingen die voorheen in die zetel doorgingen in de betrokken gemeente plaatsvinden, en dat wordt met dezelfde waarborgen omringd.”

Amendement nr. 42

In het voorgestelde artikel 71, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek dient te worden verwezen naar “artikel 65, § 1, tweede lid” in plaats van naar “artikel 65, tweede lid”.

Amendementen nrs. 43 en 45

1. Amendement nr. 43 strekt ertoe artikel 72*ter* van het Gerechtelijk Wetboek aan te vullen met een lid dat inhoudt dat de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Eupen

de partijen daarvan in geen enkele hypothese nog kunnen afwijken, ook niet meer na het ontstaan van het geschil (zie art. 630, eerste lid). De abstract geformuleerde “overeenkomstige toepasselijkheid” van de territoriale bevoegdheidsregels heeft inzake het ambtshalve voorkomen van de schending van een bevoegdheidsregel die de openbare orde raakt vooralsnog dan ook geen voorwerp, maar zij anticipeert op eventuele toekomstige ontwikkelingen op dat stuk.

Anderzijds moet nu reeds rekening gehouden worden met de toepassing van art. 630, laatste lid, naar luid waarvan de verweerder die niet verschijnt vermoed wordt de bevoegdheid af te wijzen van de rechter voor wie de zaak aanhangig is. Als gevolg daarvan moet de rechter wanneer de verweerder verstek laat gaan zijn territoriale bevoegdheid ambtshalve onderzoeken, ook wanneer zij de openbare orde niet raakt. Weliswaar verwijst art. 630, laatste lid, uitsluitend naar de (dwingende) bevoegdheidsregels van de art. 627, 628, 629 en 629*bis*, maar de uit die bepaling voortvloeiende verplichting wordt door de rechtspraak vooralsnog overeenkomstig de instructies van het Hof van Cassatie (Cass. 13 juni 1985, *RW* 1986-87, 192-193 met als motief “[...] dat de verweerder die niet verschijnt mogelijk niet in staat kan zijn geweest zijn verweermiddelen te doen gelden”) op elke territoriale bevoegdheid toegepast, ook indien zij slechts van aanvullend recht is. Hoedanook geldt die bepaling voor de dwingende bevoegdheidsregels van de artikelen 627, [628], 629 en 629*bis*, zodat in het voorbeeld van het geschil over woninghuur, dat materieel behoort tot de bevoegdheid van de vrederechter (art. 591, 1°), meer bepaald – territoriaal – van de plaats waar het goed gelegen is (art. 629, 1°), ingeval de verweerder – het weze de huurder, het weze de verhuurder – niet komt opdagen, de vrederechter *ambtshalve* moet nagaan, niet alleen of de betrokken woning in zijn kanton gelegen is (wat onontbeerlijk is voor zijn “eigenlijke” territoriale bevoegdheid), maar ook, ingeval hij een “sous l’arbre” bedient, of wel in de juiste zittingsplaats is gedagvaard, het weze “sous l’arbre”, het weze in zijn zetel, naargelang de woning al dan niet in het gebied van de “sous l’arbre” is gelegen.

De “overeenkomstige toepasselijkheid” van de regels van de territoriale bevoegdheid kan dus wel degelijk tot ambtshalve ingrijpen van de vrederechter leiden, ook al gaat het alleen maar over de “sous l’arbre”. Maar dit is nu eenmaal de consequentie van een duidelijke optie: ondanks de afschaffing van een zetel blijven alle zittingen die voorheen in die zetel doorgingen in de betrokken gemeente plaatsvinden, en dat wordt met dezelfde waarborgen omringd.”

Amendement n° 42

L’article 71, alinéa 3, proposé, du Code judiciaire doit viser “l’article 65, § 1er, alinéa 2” au lieu de “l’article 65, alinéa 2”.

Amendements n°s 43 et 45

1. L’amendement n° 43 vise à compléter l’article 72*ter* du Code judiciaire par un alinéa disposant que le président du tribunal de première instance d’Eupen peut exercer les

het ambt van vrederechter of rechter in de politierechtbank binnen het gerechtelijk arrondissement Eupen kan uitoefenen naargelang de behoeften van de dienst. Amendement nr. 45 strekt ertoe het opgeheven artikel 99*bis* van het Gerechtelijk Wetboek te herstellen teneinde de mogelijkheid te creëren dat een rechter in de rechtbank van eerste aanleg, de arbeidsrechtbank of de rechtbank van koophandel te Eupen met zijn instemming kan worden opgedragen het ambt van vrederechter of van rechter in de politierechtbank uit te oefenen (niet: “hun ambt uit te oefenen in ...”) binnen het gerechtelijk arrondissement Eupen.

In de toelichting wordt vooropgesteld dat hiermee wordt beoogd een oplossing te bieden voor het geval dat een vrederechter of rechter in de politierechtbank voor lange tijd onbeschikbaar is (bijvoorbeeld door ziekte) of wanneer een betrekking openstaat. Daaruit blijkt dat het niet gaat om een gelijktijdige benoeming en het permanent naast elkaar uitoefenen van rechterlijke functies, waartegen alvast in hoofde van reeds benoemde magistraten grondwettigheidsbezwaren rijzen, maar wel om een tijdelijke vervanging in geval van verhindering of vacature.²² Dat laatste zou in de ontworpen bepaling dienen te worden gespecificeerd.

2 De rechtbank van eerste aanleg neemt kennis van de beroepen tegen de vonnissen van de vrederechter en de politierechtbank overeenkomstig artikel 577 van het Gerechtelijk Wetboek. Dit impliceert dat een rechter of rechters van de rechtbank van eerste aanleg in hoger beroep zal of zullen moeten oordelen over een beslissing van hun korpsverste, die als vrederechter of rechter in de politierechtbank uitspraak heeft gedaan. Dit lijkt problematisch in het licht van de plicht tot objectieve onpartijdigheid.

3. In het voorgestelde artikel 99*bis*, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek dient te worden bepaald wie de in die bepaling bedoelde opdracht verleent.

Amendement nr. 46

De vraag rijst waarom in het voorgestelde artikel 101, § 1, vijfde lid, van het Gerechtelijk Wetboek niet in de mogelijkheid wordt voorzien dat een jeugd- of familiekamer zitting houdt in een afdeling van een rechtbank van eerste aanleg in de provincie waar het hof van beroep zijn zetel heeft.²³

²² Artikel 152 van de Grondwet staat eraan niet in de weg dat een rechter tijdelijk een ambt in een ander rechtscollege uitoefent wanneer dat met zijn instemming gebeurt en de beslissing door een rechterlijke overheid wordt genomen (zie adv.RvS 53.001/AV/3 van 22 april 2013 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 1 december 2013 “tot hervorming van de gerechtelijke arrondissementen en tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op een grotere mobiliteit van de leden van de rechterlijke orde”; opmerking 6.3, *Parl.St. Kamer* 2012-13, nr. 53-2858/001, (148) 152-153). Aan die voorwaarden lijkt hier te zijn voldaan (nu de voorzitter zelf beslist het ambt van vrederechter of rechter in de politierechtbank uit te oefenen, is ook in zijn hoofde de voorwaarde van instemming vervuld).

²³ Bijvoorbeeld voor de behandeling van Duitstalige zaken te Eupen.

fonctions de juge de paix ou de juge au tribunal de police dans l'arrondissement judiciaire d'Eupen en fonction des nécessités du service. L'amendement n° 45 vise à rétablir l'article 99*bis* abrogé du Code judiciaire afin de créer la possibilité de déléguer un juge nommé au tribunal de première instance, au tribunal du travail ou au tribunal de commerce d'Eupen, avec son consentement, pour exercer les fonctions de juge de paix ou de juge au tribunal de police (et non: “exercer leurs fonctions dans les ...”) dans l'arrondissement judiciaire d'Eupen.

Les commentaires indiquent que l'on vise ainsi à apporter une solution pour le cas où un juge de paix ou un juge au tribunal de police est indisponible pour une longue durée (par exemple pour cause de maladie) ou lorsqu'une place est vacante. Il en résulte qu'il ne s'agit pas d'une nomination simultanée et de l'exercice conjoint permanent de fonctions judiciaires, qui suscitent des objections d'inconstitutionnalité au moins en ce qui concerne des magistrats déjà nommés, mais bien d'un remplacement temporaire en cas d'empêchement ou de place vacante²². Ce dernier point devrait être précisé dans la disposition en projet.

2. Le tribunal de première instance connaît des recours contre les jugements du juge de paix et du tribunal de police conformément à l'article 577 du Code judiciaire. Cela implique qu'un juge ou des juges du tribunal de première instance devra ou devront statuer en degré d'appel sur une décision rendue par leur chef de corps, qui a statué en tant que juge de paix ou juge au tribunal de police. Cela paraît problématique au regard de l'obligation d'impartialité objective.

3. L'article 99*bis*, alinéa 1er, proposé, du Code judiciaire doit préciser qui attribue la délégation visée dans cette disposition.

Amendement n° 46

La question se pose de savoir pour quel motif l'article 101, § 1er, alinéa 5, proposé, du Code judiciaire ne prévoit pas la possibilité qu'une chambre de la jeunesse ou une chambre familiale siège dans une division d'un tribunal de première instance dans la province où la cour d'appel a son siège²³.

²² L'article 152 de la Constitution ne s'oppose pas à ce qu'un juge exerce temporairement une fonction dans une autre juridiction lorsqu'il y consent et que la décision est prise par une autorité judiciaire (voir l'avis C.E. 53.001/AG/3 du 22 avril 2013 sur un avant-projet devenu la loi du 1er décembre 2013 “portant réforme des arrondissements judiciaires et modifiant le Code judiciaire en vue de renforcer la mobilité des membres de l'ordre judiciaire”, observation 6.3, *Doc. parl.*, Chambre, 2012-13, n° 53-2858/001, (148) pp. 152-153). Ces conditions semblent être remplies en l'espèce (dès lors que le président décide lui-même d'exercer les fonctions de juge de paix ou de juge au tribunal de police, la condition d'assentiment est également remplie en ce qui le concerne).

²³ À titre d'exemple, pour l'examen des affaires en langue allemande à Eupen.

Amendement nr. 48

De Nederlandse tekst van de aan artikel 164, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek toe te voegen tekst dient op taalkundig vlak grondig te worden herzien. Zo moet bijvoorbeeld in de eerste zin worden geschreven “het verbinden” in plaats van “de verbinden” en “een enkele griffie” in plaats van “deze eenzelfde griffie”.

Amendementen nrs. 49 en 62

Amendement nr. 49, 1°, strekt tot de wijziging van het ontworpen artikel 259*quater*, § 4, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek (artikel 235, c, van het te amenderen wetsontwerp) opdat de aan de uittredende korpschef geboden mogelijkheid om het ambt uit te oefenen waarin hij in subsidiaire orde werd benoemd of aangewezen pas zou kunnen worden geconcretiseerd nadat hij twee mandaten heeft uitgeoefend. Hiermee wordt een verschil in behandeling ingevoerd tussen korpsoversten op basis van het aantal uitgeoefende mandaten. In de toelichting wordt vooropgesteld dat “[d]e mogelijkheid om een benoeming op een hoger niveau te genieten, (...) niet verantwoord [is] direct na een eerste mandaat aangezien de korpschef nog kan vragen om zijn mandaat te hernieuwen”. Dit is inderdaad een objectief verschil tussen de korpschef die een eerste mandaat heeft uitgeoefend en een korpschef die een tweede mandaat heeft uitgeoefend. De vraag rijst evenwel of dit gegeven een afdoende verantwoording kan bieden voor het gemaakte onderscheid in het licht van de beoogde doelstelling. Als die doelstelling is een voormalige, positief geëvalueerde korpsoverste niet te verplichten om een ambt op te nemen in het korps waarvan hij voorheen korpsoverste was, lijkt dit niet het geval te zijn.

Een gelijkaardige opmerking geldt voor amendement nr. 62.

Amendement nr. 52

In de Nederlandse tekst van de eerste aan artikel 274, § 4, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek toe te voegen zin schrijve men “meerdere” in plaats van “meerder”.

Amendement nr. 54

Het amendement strekt ertoe de continuïteit van de werking van de federale bemiddelingscommissie te waarborgen in het in de verantwoording geschetste geval waarin de nieuwe leden van de commissie nog niet aangewezen zouden zijn bij het verstrijken van het mandaat van de huidige leden, wat voor de meesten op 1 september 2017 zal zijn.

Gelet op de opdrachten die aan de algemene commissie en aan de bijzondere commissies van de federale bemiddelingscommissie toegewezen zijn, lijkt de precisering dat de uittredende leden “zitting houden” tot de aanwijzing van de nieuwe leden niet de geëigende manier om het vooropgestelde doel te bereiken.

Amendement n° 48

La version néerlandaise du texte à ajouter à l'article 164, alinéa 3, du Code judiciaire doit être revue en profondeur sur le plan de la correction de la langue. Ainsi, il conviendra d'écrire à la première phrase “het verbinden” plutôt que “de verbinden” et “een enkele griffie” au lieu de “deze eenzelfde griffie”.

Amendements n°s 49 et 62

L'amendement n° 49, 1°, a pour objet de modifier l'article 259*quater*, § 4, alinéa 1er, en projet, du Code judiciaire (article 235, c, du projet de loi à amender) afin que la possibilité offerte au chef de corps sortant d'exercer la fonction dans laquelle il a été nommé ou désigné à titre subsidiaire ne puisse se concrétiser qu'après avoir exercé deux mandats. On instaure ainsi une différence de traitement entre les chefs de corps sur la base du nombre de mandats exercés. Les commentaires soulignent que “[l]a possibilité de bénéficier d'une nomination à un niveau supérieur ne se justifie (...) pas directement après un premier mandat dès lors que le chef de corps bénéfici[er] e encore de la possibilité de demander le renouvellement de son mandat”. Il s'agit en effet d'une différence objective entre le chef de corps qui a exercé un premier mandat et un chef de corps qui a exercé un deuxième mandat. Reste à savoir toutefois si cet élément peut constituer une justification suffisante pour la distinction opérée au regard de l'objectif poursuivi. Si cet objectif consiste à ne pas obliger un ancien chef de corps ayant fait l'objet d'une évaluation favorable à assumer une fonction dans le corps dont il a précédemment été le chef de corps, cela ne paraît pas être le cas.

Une observation similaire vaut pour l'amendement n° 62.

Amendement n° 52

Dans le texte néerlandais de la première phrase à ajouter à l'article 274, § 4, alinéa 1er, du Code judiciaire, on écrira “meerdere” au lieu de “meerder”.

Amendement n° 54

L'amendement tend à garantir la continuité du fonctionnement de la Commission fédérale de médiation dans l'hypothèse, évoquée par la justification, où les nouveaux membres de la Commission n'étaient pas désignés à l'expiration du mandat des membres actuels, qui interviendra pour la plupart le 1er septembre 2017.

Au vu des missions attribuées à la commission générale et aux commissions spéciales de la Commission fédérale de médiation, la précision que les membres sortants “tiennent des audiences” jusqu'à la désignation des nouveaux membres semble impropre à rencontrer l'objectif poursuivi.

Er zou bepaald moeten worden dat zij hun mandaat voortzetten totdat de nieuwe leden aangewezen worden.

Het hoeft geen betoog dat die nieuwe bepaling voor de bevoegde overheid geen stimulans mag zijn om het in gang zetten van de procedure voor de aanwijzing van de nieuwe leden van de federale bemiddelingscommissie uit te stellen.

Amendement nr. 56

Het voorgestelde artikel 3/1 van de wet van 31 januari 2007 'inzake de gerechtelijke opleiding [en kennisbeheer]²⁴ en tot oprichting van het Instituut voor gerechtelijke opleiding' wordt beter als een tweede lid van artikel 3 van die wet²⁵ ingevoegd in plaats van als een artikel 3/1 aangezien het telkens gaat om een definitie. Voorts dient ook het opschrift van hoofdstuk III van die wet te worden aangepast. Tevens rijst de vraag of ook niet de benaming van het erin bedoelde instituut dient te worden aangepast gelet op de voorgestelde taakverruiming.

Amendement nr. 58

1. In het voorgestelde artikel 8/1, § 2, van de wet van 31 januari 2007 schrijve men "De minister bevoegd voor justitie" in plaats van "De minister van Justitie".

2. Het bepalen van regels betreffende de bevoegdheden, de samenstelling en de werking van de in het voorgestelde artikel 8/1, § 3, van de wet van 31 januari 2007 bedoelde beheerscomités kan niet worden gedelegeerd aan de directie van het Instituut voor gerechtelijke opleiding, maar dient in die wet zelf te worden bepaald of te worden gedelegeerd aan de Koning.

Amendement nr. 59

1. In het voorgestelde artikel 11, § 1, tweede lid, 2°, van de wet van 31 januari 2007 schrijve men "minister bevoegd voor justitie" in plaats van "minister van Justitie".

2. In de Nederlandse tekst van het voorgestelde artikel 11, § 1, derde lid, 1°, van die wet schrijve men "magistraten van de zetel" in plaats van "zittende magistraten".

Amendement nr. 64

1. In het voorgestelde artikel 458ter, § 1, tweede lid, van het Strafwetboek (1° van amendement nr. 64) dient te worden verwezen naar de terroristische misdrijven bedoeld in titel I ter van boek II van het Strafwetboek.

²⁴ Deze twee woorden zijn toe te voegen ten gevolge van amendement nr. 55.

²⁵ Dat beter in hoofdstuk II ervan zou worden ondergebracht, waarvan het opschrift dan zou moeten luiden "Toepassingsgebied en definities".

Il conviendrait de prévoir qu'ils poursuivent leur mandat jusqu'à la désignation des nouveaux membres.

Il va sans dire que cette nouvelle disposition ne doit pas encourager l'autorité compétente à différer la mise en œuvre de la procédure de renouvellement des membres de la Commission fédérale de médiation.

Amendement n° 56

Mieux vaudrait insérer l'article 3/1 proposé de la loi du 31 janvier 2007 'sur la formation judiciaire [et la gestion des connaissances]²⁴ et portant création de l'Institut de formation judiciaire' en tant qu'alinéa 2 de l'article 3 de cette loi²⁵ plutôt qu'en tant qu'article 3/1, dès lors qu'il s'agit chaque fois d'une définition. En outre, il conviendra aussi d'adapter l'intitulé du chapitre III de cette loi. Par ailleurs, la question se pose de savoir s'il n'y a pas lieu d'adapter également la dénomination de l'institut qui y est visé, compte tenu de l'extension proposée de ses missions.

Amendement n° 58

1. À l'article 8/1, § 2, proposé, de la loi du 31 janvier 2007, on écrira "Le ministre qui a la Justice dans ses attributions" au lieu de "Le ministre de la Justice".

2. La fixation de règles en matière de compétences, de composition et de fonctionnement des comités de gestion visés dans l'article 8/1, § 3, proposé, de la loi du 31 janvier 2007 ne peut pas être déléguée à la direction de l'Institut de formation judiciaire, mais elle doit être prévue par cette loi elle-même ou être déléguée au Roi.

Amendement n° 59

1. À l'article 11, § 1er, alinéa 2, 2°, proposé, de la loi du 31 janvier 2007, on écrira "du ministre qui a la Justice dans ses attributions" plutôt que "du ministre de la Justice".

2. Dans le texte néerlandais de l'article 11, § 1er, alinéa 3, 1°, proposé, de cette loi, on écrira "magistraten van de zetel" plutôt que "zittende magistraten".

Amendement n° 64

1. L'article 458ter, § 1er, alinéa 2, proposé, du Code judiciaire (1° de l'amendement n° 64) doit faire référence aux infractions terroristes visées au titre I ter du livre II du Code pénal.

²⁴ Ces cinq mots doivent être ajoutés consécutivement à l'amendement n° 55.

²⁵ Lequel serait mieux à sa place dans le chapitre II de celle-ci, dont l'intitulé devrait alors être "Champ d'application et définitions".

2. In amendement nr. 64 wordt, in vergelijking met de tekst van het ontworpen artikel 458ter, § 2, eerste lid, van het Strafwetboek (artikel 285 van het te amenderen wetsontwerp), aan die bepaling toegevoegd dat ook afspraken worden gemaakt over de vertrouwelijkheid waarmee de tijdens het overleg uitgewisselde informatie dient te worden behandeld. Aangezien het in nagenoeg alle gevallen gaat om informatie die persoonsgegevens betreft, dient de vertrouwelijkheid van deze informatie gelet op het in artikel 22 van de Grondwet vervatte legaliteitsbeginsel in de wet zelf te worden geregeld. Het amendement dient, met inachtneming van het bevoegdheidsvoorbehoud dat is gemaakt in opmerking 3, vierde alinea, van advies 60.253/3, op dit vlak te worden aangevuld.

3. Door de in opmerking 2 vermelde toevoeging wordt niet tegemoet gekomen aan opmerking 10 uit advies 60.253/3, die luidt:

“Luidens het (in te perken – zie opmerking 3) artikel 458ter, § 2, eerste lid, van het Strafwetboek kunnen de deelnemers aan het erin bedoelde overleg afspraken maken over het gevolg dat eraan wordt verleend. Er dient, zo de bepaling behouden zou blijven voor overlevormen die uitsluitend tot de federale bevoegdheid behoren, te worden verduidelijkt wat de inhoud van deze afspraken kan zijn en wat kan of moet gebeuren wanneer geen afspraken kunnen worden gemaakt, waarbij dient te worden bepaald welke grenzen in dat geval voortvloeien uit het beroepsgeheim.”

Het is immers nog steeds niet duidelijk wat de inhoud kan zijn van de afspraken over het gevolg dat aan het overleg wordt gekoppeld en wat kan of moet gebeuren wanneer geen afspraken kunnen worden gemaakt.

4. In de toelichting bij het amendement wordt het volgende vooropgesteld:

“De geheimen die tijdens dit overleg worden meegedeeld, kunnen bijgevolg uitsluitend aanleiding geven tot de strafrechtelijke vervolging van de misdrijven waarvoor het overleg werd georganiseerd, zonet geldt de rechtvaardigingsgrond niet en is er dus een strafrechtelijke schending van het beroepsgeheim.

Het casuoverleg mag immers niet misbruikt worden om geheimen mee te delen omtrent andere misdrijven dan deze waarvoor het casuoverleg georganiseerd wordt. Dit kan uiteraard niet de bedoeling zijn, aangezien dit *de facto* tot een uitholling van het beroepsgeheim zou kunnen leiden.”

Deze cruciale verduidelijking dient in de tekst zelf van het in te voegen artikel 458ter van het Strafwetboek tot uiting te worden gebracht.

Amendementen nrs. 67 en 71

1. Het huidige artikel 803 van het Gerechtelijk Wetboek luidt als volgt:

2. Par rapport au texte de l'article 458ter, § 2, alinéa 1er, en projet, du Code pénal (article 285 du projet de loi à amender), l'amendement n° 64 ajoute à cette disposition que des accords interviennent également concernant la confidentialité avec laquelle les informations échangées durant la concertation doivent être traitées. S'agissant dans presque tous les cas d'informations relevant de données à caractère personnel, la confidentialité de ces informations doit, en vertu du principe de légalité consacré par l'article 22 de la Constitution, être réglée par la loi elle-même. Il conviendra de compléter l'amendement sur ce point en tenant compte de la réserve de compétence faite à l'observation 3, alinéa 4, de l'avis 60.253/3.

3. L'ajout mentionné dans l'observation 2 ne répond pas à l'observation 10 formulée dans l'avis 60.253/3 comme suit:

“Selon l'article 458ter, § 2, alinéa 1er, proposé (dont le champ d'application doit être limité – voir l'observation 3), du Code pénal, les participants à la concertation qui y est visée peuvent convenir de la suite à y réserver. Si la disposition est maintenue pour les formes de concertation qui relèvent exclusivement de la compétence fédérale, il faudra préciser quelle peut être la teneur de ces accords et ce qui peut ou doit se passer lorsque des accords sont impossibles, en indiquant quelles sont alors les limites qui découlent du secret professionnel”.

En effet, il n'apparaît toujours pas clairement quelle peut être la teneur des accords portant sur la suite à réserver à la concertation ni ce qui peut ou doit se passer lorsque des accords sont impossibles.

4. Les commentaires consacrés à l'amendement précisent ce qui suit:

“Les secrets communiqués pendant cette concertation peuvent par conséquent exclusivement donner lieu aux poursuites pénales d'infractions pour lesquelles la concertation est organisée. Dans le cas contraire, la justification ne s'applique pas et il y a donc violation pénale du secret professionnel.

En effet, il ne peut pas être abusé de la concertation de cas pour communiquer des secrets relatifs à des infractions autres que celles pour lesquelles la concertation de cas est organisée. Cela ne peut évidemment pas être l'objectif, étant donné que cela pourrait entraîner *de facto* une érosion du secret professionnel”.

Cette précision cruciale devra être mentionnée dans le texte même de l'article 458ter, à insérer, du Code pénal.

Amendements nos 67 et 71

1. L'actuel article 803 du Code judiciaire énonce:

“De niet verschenen partij tegen wie op de inleidende zitting geen verstek is gevorderd, wordt op schriftelijk verzoek van de tegenpartij, door de griffier bij gerechtsbrief opgeroepen ter zitting waartoe de zaak is verdaagd of waarop zij achteraf is bepaald.”

2. In de bij amendement nr. 67 voorgestelde wijziging wordt niet meer bepaald dat het louter gaat om het geval dat op de inleidende zitting geen verstek gevorderd is. De indiener van het amendement zou de draagwijdte ervan moeten verduidelijken en hij zou vooral moeten aangeven in welke omstandigheden op de inleidende zitting nog een vonnis bij verstek gevorderd kan worden.

3. Indien het nagestreefde doel erin bestaat te voorkomen dat een vonnis bij verstek uitgesproken wordt tegen een partij die niet op de hoogte zou zijn of ten aanzien waarvan er op goede gronden van uitgegaan zou kunnen worden dat zij mogelijk niet op de hoogte is van de procedure die tegen haar gevoerd wordt, doordat zij de akte van rechtsingang niet ontvangen zou hebben, is de voorgestelde wijziging niet relevant.

Er dient immers een onderscheid gemaakt te worden tussen twee verschillende situaties.

Ofwel vordert de eisende partij op de inleidende zitting geen vonnis bij verstek, maar vraagt zij dat de zaak tot een latere datum uitgesteld wordt. Bij de huidige stand van het recht moet de niet-verschenen verwerende partij in dat geval, door de griffie per gerechtsbrief opgeroepen worden om op de nieuwe terechtzitting te verschijnen. Die oproeping moet aangevraagd worden door de eisende partij. Zo niet, kan op de nieuwe terechtzitting geen vonnis bij verstek uitgesproken worden. Het is derhalve niet nodig om te bepalen dat die oproeping ambtshalve door de rechter bevolen kan worden.

Ofwel vordert de eisende partij op de inleidende zitting wel een vonnis bij verstek tegen de niet-verschenen verwerende partij. In dat geval rijst de vraag of de laatstgenoemde partij de inleidende akte wel ontvangen heeft. Als de dagvaarding niet aan haar persoon betekend is of indien de zaak aangebracht is op een andere wijze om een geding in te leiden (uitgezonderd in geval van gezamenlijk verzoekschrift), zou de rechter de mogelijkheid kunnen krijgen om de uitspraak uit te stellen en om de eisende partij te verzoeken de akte van rechtsingang te betekenen of opnieuw te betekenen.²⁶

Wat de procedure van hoger beroep betreft, is dit reeds zo geregeld bij artikel 1058 van het Gerechtelijk Wetboek, wanneer de gedaagde partij verstek heeft laten gaan en het hoger beroep niet bij deurwaardersexploot ingesteld is.

4. Als aan de rechter een dergelijke bevoegdheid toegekend is, kan de vraag rijzen of in het eerste voormelde geval – wanneer op de inleidende zitting geen verstek gevorderd wordt –, een oproeping bij gerechtsbrief volstaat om de rechten van de niet-verschenen verwerende partij te waarborgen dan wel of de akte van rechtsingang opnieuw betekend zou moeten worden. De vrees dat de verwerende partij de akte van rechtsingang mogelijk niet ontvangen zou hebben, zou

²⁶ Ingeval de procedure niet met een dagvaardingsexploot ingesteld is.

“La partie défaillante contre laquelle le défaut n’a pas été pris à l’audience d’introduction, est convoquée, sous pli judiciaire, par le greffier, à la demande écrite de la partie adverse, pour l’audience à laquelle la cause a été remise ou ultérieurement fixée”.

2. La modification proposée par l’amendement n° 67 ne prévoit plus qu’est seulement mentionnée l’hypothèse où le défaut n’a pas été pris à l’audience d’introduction. Il conviendrait que l’auteur de l’amendement précise la portée de celui-ci et surtout confirme dans quelles conditions un jugement par défaut peut encore être requis dès l’audience d’introduction.

3. Si le but poursuivi est d’éviter qu’un jugement par défaut soit pris contre une partie qui est ou dont il serait légitime de penser qu’elle pourrait être dans l’ignorance de la procédure diligentée contre elle, n’ayant pas été touchée par l’acte introductif d’instance, la modification proposée n’est pas pertinente.

Il convient en effet de distinguer deux situations différentes.

Soit la partie demanderesse ne requiert pas un jugement par défaut à l’audience d’introduction mais sollicite une remise de la cause à une date ultérieure. Dans ce cas, en l’état actuel du droit, la partie défenderesse défaillante doit être convoquée par le greffe, par pli judiciaire, à la nouvelle audience. Cette convocation doit être demandée par la partie demanderesse. À défaut de quoi, un jugement par défaut ne pourra pas être pris à la nouvelle audience. Il n’est dès lors pas nécessaire de prévoir que cette convocation peut être ordonnée d’office par le juge.

Soit la partie demanderesse requiert à l’audience d’introduction un jugement par défaut contre la partie défenderesse défaillante. C’est alors que se pose la question de savoir si cette dernière a bien été touchée par l’acte introductif. Si la citation n’a pas été signifiée à personne ou que la cause a été introduite par un autre mode introductif d’instance (à l’exception de la requête conjointe), le juge pourrait se voir reconnaître la possibilité de surseoir à statuer et d’inviter la partie demanderesse à procéder à la signification ou à une nouvelle signification²⁶ de l’acte introductif d’instance.

C’est ce que prévoit déjà, pour la procédure d’appel, l’article 1058 du Code judiciaire lorsque l’intimé fait défaut et que l’appel n’a pas été introduit par un exploit d’huissier.

4. Si un tel pouvoir est reconnu au juge, la question peut se poser de savoir si, dans la première hypothèse envisagée – lorsque le défaut n’est pas pris à l’audience d’introduction –, une convocation par pli judiciaire est suffisante pour garantir les droits de la partie défenderesse défaillante ou s’il ne s’imposerait pas de procéder à une nouvelle signification de l’acte introductif d’instance. En effet, la crainte que la partie défenderesse n’ait pas été touchée par l’acte introductif

²⁶ Dans l’hypothèse où la procédure n’a pas été introduite par un exploit de citation.

immers in beide gevallen dezelfde procedurele gevolgen moeten hebben die aan de beoordeling van de rechter overgelaten worden.

Aan dat probleem wordt niet afdoende tegemoetgekomen door het voorstel tot wijziging van artikel 803 dat gedaan wordt in amendement nr. 71, welk amendement, zijnerzijds, alleen betrekking heeft op het geval waarin redelijke twijfel rijst omtrent de vraag of de niet-verschenen verwerende partij de gedinginleidende akte wel ontvangen heeft.

Als het niet zeker is dat de verweerder een dagvaarding ontvangen heeft die niet aan zijn persoon betekend is, of dat hij een vordering ontvangen heeft waarvan bij gerechtsbrief kennis gegeven is, garandeert het versturen van een gerechtsbrief niet dat de niet-verschenen verweerder die brief wel degelijk zal ontvangen. Integendeel, in dat geval dient de eiser, zoals in artikel 1058 van het Gerechtelijk Wetboek bepaald wordt, verzocht te worden om over te gaan tot een betekening of tot een nieuwe betekening, waarbij de procedure ondertussen geschorst wordt.

5. Luidens het bij amendement nr. 67 voorgestelde tweede lid van artikel 803 kan de rechter de niet-verschenen verweerder bij gerechtsbrief “in kennis stellen van de gevolgen van zijn verzuim”.

Voor die toevoeging zou een bijzondere verantwoording gegeven moeten worden, aangezien de rechter aan de rechtzoekenden in principe geen dergelijke informatie mag verstrekken.

Als het de bedoeling is van de indiener van het amendement om de verweerder zo goed mogelijk over de gevolgen van zijn verstek te informeren, dient op algemene wijze bepaald te worden dat in elke akte van rechtsingang uitdrukkelijk vermeld moet worden dat, als de verwerende partij niet op de terechtzitting aanwezig is, tegen haar bij verstek een beslissing gevorderd kan worden.

Dezelfde opmerking geldt *mutatis mutandis* ten aanzien van de laatste zin van de bij amendement nr. 71 voorgestelde wijziging.

Amendement nr. 72

1. De voorgestelde wijzigingen van artikel 1397 van het Gerechtelijk Wetboek strekken ertoe rekening te houden met de in het ontwerp vervatte wijziging, waarbij het verzet van de niet-verschenen partij beperkt wordt tot louter de gevallen waarin de bij verstek uitgesproken beslissing niet voor hoger beroep vatbaar is. Artikel 150 van het ontwerp bepaalt immers dat alleen hoger beroep ingesteld kan worden wanneer de bij verstek uitgesproken beslissing voor een dergelijk beroep vatbaar is.

Teneinde het evenwicht te behouden dat in dat verband vastgesteld is bij de wet van 19 oktober 2015 (“Potpourri I” genoemd), waarbij de schorsende werking van het verzet behouden is, terwijl het hoger beroep in principe geen schorsende werking meer had, dient, ingeval de bij artikel 150 van

d’instance devrait conduire, dans les deux hypothèses, aux mêmes conséquences procédurales, laissées à l’appréciation du juge.

La proposition de modification de l’article 803 faite par l’amendement n° 71, qui, quant à lui, ne vise bien que l’hypothèse où un doute raisonnable existe quant au fait que l’acte introductif d’instance a effectivement atteint la partie défenderesse défaillante, ne rencontre pas de façon satisfaisante ce problème.

S’il n’est pas certain que le défendeur a été touché par une citation signifiée autrement qu’à personne ou par une requête notifiée par pli judiciaire, l’envoi d’un pli judiciaire n’est pas de nature à garantir que le défendeur défaillant sera bien touché par ce pli. Au contraire, il s’impose dans ce cas, comme le prévoit l’article 1058 du Code judiciaire, d’inviter le demandeur à procéder à une signification ou à une nouvelle signification, la procédure étant entretemps suspendue.

5. L’alinéa 2 de l’article 803 proposé par l’amendement n° 67 laisse au juge la possibilité de “faire informer” le défendeur défaillant, par pli judiciaire, “des conséquences de son abstention”.

Cet ajout devrait être spécialement justifié dès lors que le juge n’a en principe pas à fournir de telles informations aux justiciables.

Si l’intention de l’auteur de l’amendement est d’assurer une parfaite information du défendeur sur les conséquences de son défaut, il convient de prévoir de façon générale que tout acte introductif d’instance devra expressément énoncer qu’en l’absence de la partie défenderesse à l’audience, une décision pourra être requise contre elle par défaut.

La même remarque vaut, *mutadis mutandis*, à l’égard de la dernière phrase de la modification proposée par l’amendement n° 71.

Amendement n° 72

1. Les modifications proposées à l’article 1397 du Code judiciaire tendent à tenir compte de la modification, introduite par le projet, limitant l’opposition de la partie défaillante aux seules hypothèses où la décision rendue par défaut n’est pas susceptible d’appel. En effet, l’article 150 du projet impose l’appel lorsque la décision rendue par défaut est susceptible d’un tel recours.

Afin de maintenir l’équilibre fixé à cet égard par la loi du 19 octobre 2015 (dite “pot-pourri I”), qui avait maintenu le caractère suspensif de l’opposition à l’inverse de l’appel, qui perdait, en principe, un tel caractère, il convient, dans l’hypothèse où la modification proposée par l’article 150 du projet

het ontwerp voorgestelde wijziging aangenomen wordt, uitdrukkelijk bepaald te worden dat het hoger beroep ingesteld tegen een bij verstek uitgesproken beslissing schorsende werking zal hebben, aangezien dat geval betrekking heeft op de hypothese waarin de niet-verschenen partij tegen die beslissing geen verzet meer kan instellen.

2. In het tweede lid van het ontworpen artikel 1397 schrijven men “verzet of hoger beroep” in plaats van “verzet en hoger beroep”.

Amendement nr. 79

De verantwoording bij amendement nr. 79 heeft betrekking op het voorgestelde artikel 81, § 3, van de wet van 5 mei 2014 “betreffende de internering”, dat het voorwerp uitmaakt van amendement nr. 90. Amendement nr. 79 wordt het best ingetrokken en vervangen door een amendement waarbij de correcte verantwoording is gevoegd.

Amendementen nrs. 93 en 94

Op het einde van de voorgestelde tekst behoort niet verwezen te worden naar artikel 32^{quater}/2, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek. Die bepaling heeft immers geen betrekking op de in artikel 32ter van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde kennisgevingen via elektronische weg.

Het is dan ook naar die laatstgenoemde bepaling dat verwezen dient te worden.

Amendement nr. 96

De uiterste datum van inwerkingtreding van (sommige bepalingen van) de wet van 17 mei 2006 “betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten” wordt – opnieuw –²⁷ verlengd, nu tot 1 oktober 2019. Dit is vooral van belang voor de strafuitvoeringsmodaliteiten voor veroordeelden tot een vrijheidsstraf van drie jaar of minder (titel VI, hoofdstuk I, van die wet). In dit verband kan worden verwezen naar advies 53.440/3²⁸, waarin over dat herhaaldelijke uitstel het volgende wordt opgemerkt:

²⁷ De oorspronkelijk ingeschreven datum was vierentwintig maanden na de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*. Nadien werd deze datum stelselmatig verlengd tot 1 september 2009, 1 september 2012, 1 september 2013, 1 september 2015, 1 januari 2016 en 1 september 2017. .

²⁸ Adv.RvS 53.440/3 van 28 juni 2013 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 15 december 2013 “houdende diverse bepalingen met het oog op de verbetering van de positie van het slachtoffer in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten” *Parl. St.* Kamer 2012-13, nr. 53-2999/001, 29-30. .

est adoptée, de prévoir expressément que l’appel introduit contre une décision rendue par défaut aura un effet suspensif puisque ce cas vise l’hypothèse où la partie défaillante ne peut plus introduire d’opposition contre cette décision.

2. À l’alinéa 2 de l’article 1397 en projet, il y a lieu d’écrire “l’opposition ou l’appel formé” plutôt que “l’opposition et l’appel formée”.

Amendement n° 79

La justification de l’amendement n° 79 concerne l’article 81, § 3, proposé, de la loi du 5 mai 2014 “relative à l’internement”, lequel fait l’objet de l’amendement n° 90. Mieux vaut retirer l’amendement n° 79 et le remplacer par un amendement comportant la justification appropriée.

Amendements n°s 93 et 94

À la fin du texte proposé, le renvoi ne doit pas être fait à l’article 32^{quater}/2, § 1er, du Code judiciaire. Cette disposition ne concerne en effet pas les notifications par voie électronique, qui sont visées à l’article 32ter du Code judiciaire.

C’est donc à cette dernière disposition qu’il y a lieu de renvoyer.

Amendement n° 96

La date ultime d’entrée en vigueur de (certaines dispositions de) la loi du 17 mai 2006 “relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d’exécution de la peine” est – une nouvelle fois²⁷ – reportée, au 1er octobre 2019 à présent. Cet élément est surtout important pour les modalités d’exécution de la peine de personnes condamnées à une peine privative de liberté de trois ans ou moins (titre VI, chapitre 1er, de cette loi). À cet égard, on peut se référer à l’avis 53.440/3²⁸, qui formule l’observation suivante sur ce report répété:

²⁷ La date inscrite initialement était fixée à vingt-quatre mois suivant la publication au *Moniteur belge*. Cette date a ensuite été systématiquement reportée au 1er septembre 2009, 1er septembre 2012, 1er septembre 2013, 1er septembre 2015, 1er janvier 2016 et 1er septembre 2017. .

²⁸ Avis C.E. 53.440/3 du 28 juin 2013 sur un avant-projet devenu la loi du 15 décembre 2013 “portant diverses dispositions en vue d’améliorer le statut de la victime dans le cadre des modalités d’exécution de la peine”, *Doc. parl.*, Chambre, 2012-13, n° 53-2999/001, p. 29-30. .

“Wat betreft het steeds verder uitstellen van de inwerkingstelling van zekere bepalingen van de wet van 17 mei 2006, kan de volgende opmerking uit advies 52.202/3²⁹ worden herhaald:

“De artikelen 25, 26, 27 en 29 van het ontwerp strekken ertoe de inwerkingtreding van een aantal (bepalingen van) wetten te verdagen naar verder in de toekomst gelegen data.

In advies 44.352/2 van 21 april 2008³⁰, waarnaar ook wordt verwezen in advies 48.943/2/4 van 25 november 2010³¹, heeft de Raad van State, afdeling Wetgeving, het volgende opgemerkt:

“De bepalingen van titel II van het onderzochte voorontwerp van wet strekken ertoe dat de uiterste datum van inwerkingtreding van verscheidene wetten uitgesteld wordt tot een latere datum, die door de Koning zal worden bepaald.

Enkele van deze uiterste data liggen ver in de toekomst. Zo schrijven de artikelen 4 tot 7 het jaar 2013 als uiterste datum voor.

Uit het oogpunt van de werkwijze voor het uitwerken van rechtsregels getuigt het van een weinig gelukkige keuze dat de datum van inwerkingtreding van die regels dermate ver in de toekomst ligt. Het is weliswaar begrijpelijk dat wanneer de wetgever een tekst aanneemt, de inwerkingtreding ervan kan worden uitgesteld in een ten aanzien van het bepaalde in het gemeenrecht redelijke mate, zulks vanwege de noodzaak om aanpassingen aan te brengen om redenen van technische, bestuurlijke of andere aard, maar het is verontrustend dat tussen de datum waarop deze tekst is aangenomen, normalerwijs kort daarop gevolgd door de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad*, en de inwerkingtreding ervan een buitensporige tijdsduur omvat. De feitelijke omstandigheden, of zelfs de opvattingen die heersten toen een tekst is aangenomen, kunnen immers veranderen tussen deze twee tijdstippen, in die mate dat de wijziging ervan zelfs vóór de inwerkingtreding ervan noodzakelijk kan blijken, wat uiteindelijk ertoe kan leiden dat teksten worden uitgewerkt die nooit in werking treden.

Deze opmerkingen zijn des te relevanter in de gevallen dat, zoals steeds vaker vastgesteld wordt, de uiterste data van inwerkingtreding achtereenvolde een na de ander gewijzigd worden.

“En ce qui concerne le report sans cesse de l'entrée en vigueur de certaines dispositions de la loi du 17 mai 2006, on peut rappeler l'observation suivante formulée dans l'avis 52.202/3²⁹:

“Les articles 25, 26, 27 et 29 du projet visent à reporter à une date située dans le futur l'entrée en vigueur d'un certain nombre de (dispositions de) lois.

Dans son avis 44.352/2 du 21 avril 2008³⁰, auquel renvoie également l'avis 48.943/2/4 du 25 novembre 2010³¹, le Conseil d'État, section de législation, a formulé les observations suivantes:

“Les dispositions du titre II de l'avant-projet de loi à l'examen tendent à reporter la date-limite donnée au Roi pour faire entrer en vigueur plusieurs lois.

Certaines de ces dates-limites sont très éloignées. Ainsi, les articles 4 à 7 les fixent en 2013.

Il est peu heureux, sur le plan de la méthode d'élaboration normative, que l'entrée en vigueur de celles-ci soit reportée par des délais aussi éloignés. S'il peut se comprendre que, lorsque le législateur adopte un texte, des impératifs d'adaptation technique, administrative ou autre nécessitent un report raisonnable de son entrée en vigueur par rapport à ce que prescrit le droit commun, il est préoccupant qu'un laps de temps excessif sépare l'adoption de ce texte, suivie normalement de peu par sa publication au *Moniteur belge*, et son entrée en vigueur. Les circonstances de fait, voire les conceptions qui ont pu présider à l'adoption d'un texte, peuvent en effet changer entre ces deux moments, en manière telle que leur modification pourrait s'imposer avant même leur entrée en vigueur, ce qui peut aboutir en définitive à l'élaboration de textes n'entrant jamais en vigueur.

Ces observations prennent davantage d'acuité lorsque, comme il est de plus en plus souvent constaté, les dates-limites pour l'entrée en vigueur sont successivement modifiées.

²⁹ Voetnoot 7 uit advies 53.440/3: Adv.RvS 52.502/2/3 van 12 december 2012 over een ontwerp dat geleid heeft tot de wetten van 31 december 2012 “houdende diverse bepalingen betreffende justitie” en “houdende diverse bepalingen, inzonderheid betreffende justitie” (*Parl. St. Kamer* 2012-13, nr. 53-2572/001, 48-49).

³⁰ Voetnoot 8 uit advies 53.440/3: Voetnoot 3 uit het geciteerde advies: Advies bij een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 24 juli 2008 “houdende diverse bepalingen (II)”; *Parl. St. Kamer* 2007-08, nr. 52-1201/001, 18-19.

³¹ Voetnoot 9 uit advies 53.440/3: Voetnoot 4 uit het geciteerde advies: Advies bij een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 29 december 2010 “houdende diverse bepalingen (II)”; *Parl. St. Kamer* 2010-11, nr. 53-772/001, 42.

²⁹ Note 7 de l'avis 53.440/3: Avis C.E. 52.502/3 du 12 décembre 2012 sur un projet devenu les lois du 31 décembre 2012 “portant des dispositions diverses en matière de justice” et “portant des dispositions diverses, spécialement en matière de justice” (*Doc. parl., Chambre*, 2012-13, n° 53-2572/001, 48-49).

³⁰ Note 8 de l'avis 53.440/3: Note 3 de l'avis cité: Avis relatif à un avant-projet devenu la loi du 24 juillet 2008 “portant des dispositions diverses (II)”; *Doc. parl., Chambre*, 2007-08, n° 52-1201/001, 18-19.

³¹ Note 9 de l'avis 53.440/3: Note 4 de l'avis cité: Avis relatif à un avant-projet devenu la loi du 29 décembre 2010 “portant des dispositions diverses (II)”; *Doc. parl., Chambre*, 2010-11, n° 53-772/001, 42.

Deze handelwijze kan eveneens meebrengen dat degenen voor wie de aangenomen regels bestemd zijn, zich onmogelijk naar behoren kunnen voorbereiden op de inwerkingtreding ervan.

Wanneer het bovendien een gedeeltelijke inwerkingtreding betreft, schaadt zulks de leesbaarheid van de teksten, en bijgevolg ook de rechtszekerheid.’

Die opmerking geldt *a fortiori* ten aanzien van artikelen 25, 26, 27 en 29 van het ontwerp.’”

Amendementen nrs. 101 en 102

Amendement nr. 101 strekt tot het intrekken van de artikelen 161 en 162 van de wet van 25 december 2016 “tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie”. Bij die artikelen werden de artikelen VI.83, 23°, en XIV.50, 23°, van het Wetboek van economisch recht opgeheven. Die bepalingen betreffen onrechtmatige forumbedingen of -voorwaarden in overeenkomsten gesloten tussen ondernemingen of beoefenaars van vrije beroepen en particulieren.

Daargelaten dat het wetgevingstechnisch ongeoorloofd is een reeds in werking getreden opheffingsbepaling (die immers een ogenblikkelijke werking heeft) in te trekken,³² kan niet worden ingezien welke verantwoording kan bestaan voor een bepaling die omwille van zijn retroactiviteit als gevolg heeft dat een beding, dat op het ogenblik van het sluiten van de overeenkomst (na de genoemde opheffing) volkomen rechtsgeldig was, moet worden geacht steeds – en derhalve ook in de periode voor de herinvoering van de betrokken bepalingen – onrechtmatig te zijn geweest.³³ Het gegeven dat de rechtsgeldigheid van zo’n beding ten gevolge van tijdens het wetgevende proces genomen opties niet beantwoordt aan de bedoeling van de wetgever, lijkt geen afdoende verantwoording te bieden voor een retroactief ingrijpen in de contractsvrijheid van de partijen.

Amendement nr. 110

1. In het voorgestelde artikel 458ter, § 1, derde lid, van het Strafwetboek dienen, gelet op de eenheid en ondeelbaarheid van het openbaar ministerie en de terminologische eenvormigheid, de woorden “of zijn substituu” te worden geschrapt.

2. Ook met betrekking tot dit amendement moet worden opgemerkt dat geen gevolg wordt gegeven aan opmerking 10 uit advies 60.253/3 (zie opmerking 3 bij amendement nr. 64). Het is immers nog steeds niet duidelijk wat de inhoud kan zijn van

³² In de plaats daarvan zouden de betrokken bepalingen van het Wetboek van economisch recht zelf retroactief dienen te worden heringevoerd.

³³ Weliswaar zou de wetgever kunnen voorzien in een afwijking op de eerbiedigende werking van de nieuwe wet, maar dan enkel naar de toekomst toe, wat als gevolg heeft dat het betrokken forumbeding na de inwerkingtreding van de nieuwe wet niet langer kan worden toegepast, zelfs al dateert de overeenkomst van voor de totstandkoming van de nieuwe wet.

Ces procédés peuvent également placer les destinataires des règles adoptées devant l’impossibilité de se préparer de manière suffisante à leur entrée en vigueur.

Lorsqu’en outre, il s’agit d’entrées en vigueur partielles, ils nuisent à la lisibilité des textes et, partant, à la sécurité juridique’.

Cette observation vaut *a fortiori* pour les articles 25, 26, 27 et 29 du projet’”.

Amendements n°s 101 et 102

L’amendement n° 101 vise à retirer les articles 161 et 162 de la loi du 25 décembre 2016 “modifiant le statut juridique des détenus et la surveillance des prisons et portant des dispositions diverses en matière de justice”. Ces articles ont abrogé les articles VI.83, 23°, et XIV.50, 23°, du Code de droit économique. Ces dispositions concernent des clauses ou des conditions de for abusives dans des conventions conclues entre des entreprises ou des titulaires de professions libérales et des particuliers.

Indépendamment du fait que la technique législative n’autorise pas le retrait d’une disposition abrogatoire déjà entrée en vigueur (laquelle a précisément un effet instantané)³², on n’aperçoit pas comment justifier une disposition qui, du fait de sa rétroactivité, a pour effet qu’une clause qui était entièrement valable au moment de la conclusion de la convention (après l’abrogation visée), doit être réputée avoir toujours – et donc aussi à l’époque précédant la réintroduction des dispositions concernées – été irrégulière³³. Le fait que la validité d’une telle clause, consécutive aux options prises au cours du processus législatif, ne concorde pas avec l’intention du législateur, ne paraît pas constituer une justification satisfaisante pour intervenir avec effet rétroactif dans la liberté contractuelle des parties.

Amendement n° 110

1. Eu égard à l’unité et à l’indivisibilité du ministère public et dans un souci d’uniformité terminologique, il y a lieu de supprimer les mots “ou son substitut” dans l’article 458ter, § 1er, alinéa 3, proposé, du Code pénal.

2. De même, en ce qui concerne cet amendement, il convient d’observer qu’il n’est pas donné suite à l’observation 10 formulée dans l’avis 60.253/3 (voir l’observation 3 relative à l’amendement n° 64). En effet, il n’apparaît toujours pas

³² Les dispositions du Code de droit économique devraient plutôt être réintroduites avec effet rétroactif.

³³ Le législateur pourrait certes prévoir une dérogation au principe de la survie de la loi ancienne, mais seulement pour l’avenir, ce qui a pour effet que la clause de for concernée ne pourra plus être appliquée après l’entrée en vigueur de la nouvelle loi, même si la convention est antérieure à l’adoption de la nouvelle loi.

de afspraken over het gevolg dat aan het in het voorgestelde artikel 458ter, § 1, van het Strafwetboek bedoelde overleg wordt gekoppeld en wat kan of moet gebeuren wanneer geen afspraken kunnen worden gemaakt.

De griffier,

Bernadette VIGNERON

De griffier,

Annemie GOOSSENS

De voorzitter,

Pierre VANDERNOOT

De voorzitter,

Jo BAERT

clairement quelle peut être la teneur des accords portant sur la suite à réserver à la concertation visée à l'article 458ter, § 1er, proposé, du Code pénal, ni ce qui peut ou doit se passer lorsque des accords sont impossibles.

Le greffier,

Bernadette VIGNERON

Le greffier,

Annemie GOOSSENS

Le président,

Pierre VANDERNOOT

Le président,

Jo BAERT